

Dokument zasedanja

A9-0138/2020

20.7.2020

VMESNO POROČILO

o predlogu sklepa Sveta o ugotovitvi očitnega tveganja hujše kršitve načela
pravne države v Republiki Poljski
(COM(2017)0835 – 2017/0360R(NLE))

Odbor za državljanske svoboščine, pravosodje in notranje zadeve

Poročevalec: Juan Fernando López Aguilar

VSEBINA

	Stran
PREDLOG RESOLUCIJE EVROPSKEGA PARLAMENTA.....	3
OBRAZLOŽITEV	25
PRILOGA: SEZNAM SUBJEKTOV IN OSEB, OD KATERIH JE POROČEVALEC PREJEL PRISPEVEK	29
MNENJE ODBORA ZA PRAVICE ŽENSK IN ENAKOST SPOLOV	30
POSTOPEK V PRISTOJNEM ODBORU	38
POIMENSKO GLASOVANJE PRI KONČNEM GLASOVANJU V PRISTOJNEM ODBORU.....	39

PREDLOG RESOLUCIJE EVROPSKEGA PARLAMENTA

o predlogu sklepa Sveta o ugotovitvi očitnega tveganja hujše kršitve načela pravne države v Republiki Poljski (COM(2017)0835 – 2017/0360R(NLE))

Evropski parlament,

- ob upoštevanju predloga sklepa Sveta (COM(2017)0835),
- ob upoštevanju Pogodbe o Evropski uniji ter zlasti člena 2 in člena 7(1) Pogodbe,
- ob upoštevanju Listine Evropske unije o temeljnih pravicah,
- ob upoštevanju Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter priloženih protokolov,
- ob upoštevanju Splošne deklaracije človekovih pravic,
- ob upoštevanju mednarodnih pogodb Organizacije združenih narodov o človekovih pravicah, kot je Mednarodni pakt o državljskih in političnih pravicah,
- ob upoštevanju Konvencije Sveta Evrope o preprečevanju nasilja nad ženskami in nasilja v družini ter o boju proti njima (Istanbulska konvencija),
- ob upoštevanju svoje zakonodajne resolucije z dne 20. aprila 2004 o sporočilu Komisije o členu 7 Pogodbe o Evropski uniji: spoštovanje in spodbujanje temeljnih vrednot Unije¹,
- ob upoštevanju sporočila Komisije Svetu in Evropskemu parlamentu z dne 15. oktobra 2003 o členu 7 Pogodbe o Evropski uniji z naslovom Spoštovanje in spodbujanje temeljnih vrednot Unije²,
- ob upoštevanju sporočila Komisije Evropskemu parlamentu in Svetu z dne 11. marca 2014 z naslovom Novi okvir EU za krepitev načela pravne države³,
- ob upoštevanju svoje resolucije z dne 13. aprila 2016 o razmerah na Poljskem⁴,
- ob upoštevanju svoje resolucije z dne 14. septembra 2016 o najnovejših dogodkih na Poljskem in njihovem vplivu na temeljne pravice iz Listine Evropske unije o temeljnih pravicah⁵,

¹ UL C 104 E, 30.4.2004, str. 408.

² COM(2003)0606.

³ COM(2014)0158.

⁴ Sprejeta besedila, [P8_TA\(2016\)0123](#).

⁵ Sprejeta besedila, [P8_TA\(2016\)0344](#).

- ob upoštevanju svoje resolucije z dne 15. novembra 2017 o spoštovanju načela pravne države in demokracije na Poljskem⁶,
- ob upoštevanju, da je Komisija januarja 2016 začela strukturiran dialog na podlagi okvira za pravno državo,
- ob upoštevanju priporočila Komisije (EU) 2016/1374 z dne 27. julija 2016 v zvezi z načelom pravne države na Poljskem⁷,
- ob upoštevanju priporočila Komisije (EU) 2017/146 z dne 21. decembra 2016 v zvezi z načelom pravne države na Poljskem o dopolnitvi Priporočila (EU) 2016/1374⁸,
- ob upoštevanju priporočila Komisije (EU) 2017/1520 z dne 26. julija 2017 v zvezi z načelom pravne države na Poljskem o dopolnitvi priporočil (EU) 2016/1374 in (EU) 2017/146⁹,
- ob upoštevanju priporočila Komisije (EU) 2018/103 z dne 20. decembra 2017 v zvezi z načelom pravne države na Poljskem o dopolnitvi priporočil (EU) 2016/1374, (EU) 2017/146 in (EU) 2017/1520¹⁰,
- ob upoštevanju svoje resolucije z dne 1. marca 2018 o sklepu Komisije o uporabi člena 7(1) PEU glede razmer na Poljskem¹¹,
- ob upoštevanju svoje resolucije z dne 14. novembra 2019 o kriminalizaciji spolne vzgoje na Poljskem¹²,
- ob upoštevanju svoje resolucije z dne 18. decembra 2019 o javnem diskriminiranju oseb LGBTI in sovražnem govoru proti njim, vključno z „območji brez LGBTI“¹³,
- ob upoštevanju svoje resolucije z dne 16. januarja 2019 o razmerah na področju temeljnih pravic v Evropski uniji v letu 2017¹⁴,
- ob upoštevanju svoje resolucije z dne 3. maja 2018 o pluralnosti in svobodi medijev v Evropski uniji¹⁵,
- ob upoštevanju svoje resolucije z dne 16. januarja 2020 o tekočih zaslišanjih v skladu s členom 7(1) PEU, primer Poljske in Madžarske¹⁶,

⁶ Sprejeta besedila, [P8_TA\(2017\)0442](#).

⁷ UL L 217, 12.8.2016, str. 53.

⁸ UL L 22, 27.1.2017, str. 65.

⁹ UL L 228, 2.9.2017, str. 19.

¹⁰ UL L 17, 23.1.2018, str. 50.

¹¹ Sprejeta besedila, [P8_TA\(2018\)0055](#).

¹² Sprejeta besedila, [P9_TA\(2019\)0058](#).

¹³ Sprejeta besedila, [P9_TA\(2019\)0101](#).

¹⁴ Sprejeta besedila, [P8_TA\(2019\)0032](#).

¹⁵ Sprejeta besedila, [P8_TA\(2018\)0204](#).

¹⁶ Sprejeta besedila, [P9_TA\(2020\)0014](#).

- ob upoštevanju svoje resolucije z dne 17. aprila 2020 o usklajenem ukrepanju EU za spoprijemanje s pandemijo COVID-19 in njenimi posledicami¹⁷,
- ob upoštevanju svoje resolucije z dne 25. oktobra 2016 s priporočili Komisiji o uvedbi mehanizma EU za demokracijo, pravno državo in temeljne pravice¹⁸,
- ob upoštevanju svoje resolucije z dne 13. februarja 2019 o nazadovanju na področju pravic žensk in enakosti spolov v EU¹⁹,
- ob upoštevanju svoje resolucije z dne 28. novembra 2019 o pristopu EU k Istanbulski konvenciji in drugih ukrepih za boj proti nasilju na podlagi spola²⁰,
- ob upoštevanju svoje zakonodajne resolucije z dne 4. aprila 2019 o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o zaščiti proračuna Unije v primeru splošnih pomanjkljivosti v zvezi z načelom pravne države v državah članicah²¹,
- ob upoštevanju svoje zakonodajne resolucije z dne 17. aprila 2019 o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o vzpostavitvi programa za pravice in vrednote²²,
- ob upoštevanju štirih postopkov za ugotavljanje kršitev, ki jih je začela Komisija proti Poljski v zvezi z reformo poljskega pravosodnega sistema, od katerih sta se prva dva končala s sodbo Sodišča²³, s katero je bila ugotovljena kršitev drugega pododstavka člena 19(1) Pogodbe o Evropski uniji, ki določa načelo učinkovitega pravnega varstva, medtem ko druga dva postopka še vedno tečeta,
- ob upoštevanju treh zaslišanj Poljske, ki jih je leta 2018 opravil Svet za splošne zadeve v okviru postopka iz člena 7(1) PEU,
- ob upoštevanju poročila o misiji z dne 3. decembra 2018 po obisku Odbora za državljanske svoboščine, pravosodje in notranje zadeve v Varšavi od 19. do 21. septembra 2018 ter predstavitev o stanju pravne države na Poljskem, ki sta v navedenem odboru potekali 20. novembra 2018 in 23. aprila 2020,
- ob upoštevanju letnih poročil Agencije Evropske unije za temeljne pravice in Evropskega urada za boj proti goljufijam,
- ob upoštevanju priporočil Svetovne zdravstvene organizacije iz leta 2018 o spolnem in reproduktivnem zdravju mladostnikov ter njihovih pravicah na tem področju,

¹⁷ Sprejeta besedila, [P9_TA\(2020\)0054](#).

¹⁸ Sprejeta besedila, [P8_TA\(2016\)0409](#).

¹⁹ Sprejeta besedila, P8_TA(2019)0111.

²⁰ Sprejeta besedila, P9_TA(2019)0080.

²¹ Sprejeta besedila, [P8_TA\(2019\)0349](#).

²² Sprejeta besedila, P8_TA(2019)0407.

²³ Sodba Sodišča z dne 24. junija 2019, Evropska komisija/Republika Poljska, C-619/18, ECLI:EU:C:2019:531; Sodba Sodišča z dne 5. novembra 2019, Evropska komisija/Republika Poljska, C-192/18, ECLI:EU:C:2019:924;

- ob upoštevanju sodbe Evropskega sodišča za človekove pravice z dne 24. julija 2014, Al Nashiri proti Poljski (pritožba št. 28761/11),
 - ob upoštevanju členov 89 in 105(5) Poslovnika,
 - ob upoštevanju mnenja Odbora za pravice žensk in enakost spolov,
 - ob upoštevanju vmesnega poročila Odbora za državljanske svoboščine, pravosodje in notranje zadeve (A9-0138/2020),
- A. ker Unija temelji na vrednotah spoštovanja človekovega dostojanstva, svobode, demokracije, enakosti, pravne države in spoštovanja človekovih pravic, vključno s pravicami pripadnikov manjšin, kot so določene v členu 2 Pogodbe o Evropski uniji in se odražajo v Listini Evropske unije o temeljnih pravicah, zapisane pa so tudi v mednarodnih pogodbah na področju človekovih pravic;
- B. ker v nasprotju s členom 258 Pogodbe o delovanju Evropske unije področje uporabe člena 7 Pogodbe o Evropski uniji ni omejeno na obveznosti iz Pogodb, kot je navedeno v sporočilu Komisije z dne 15. oktobra 2003, in ker lahko Unija torej oceni, ali obstaja očitno tveganje hude kršitve skupnih vrednot iz člena 2 Pogodbe o Evropski uniji ne le v primeru kršitve na tem omejenem področju, temveč tudi v primeru kršitve na področju, na katerem države članice samostojno delujejo;
- C. ker vsako očitno tveganje, da bi država članica hudo kršila vrednote iz člena 2 Pogodbe o Evropski uniji, ne zadeva zgolj posamezne države članice, v kateri je tveganje prisotno, temveč negativno vpliva na druge države članice, vzajemno zaupanje med njimi in samo naravo Unije;
- D. ker so se države članice Evropske unije v skladu s členom 49 Pogodbe o Evropski uniji svobodno in prostovoljno zavezale k skupnim vrednotam iz člena 2 te pogodbe;
1. navaja, da se pomisleki Parlamenta nanašajo na naslednja vprašanja:
- delovanje zakonodajnega in volilnega sistema,
 - neodvisnost sodstva in pravice sodnikov,
 - varstvo temeljnih pravic;
2. ponavlja svoje stališče, ki ga je izrazil v več resolucijah o stanju pravne države in demokracije na Poljskem, in sicer da dejstva in trendi, omenjeni v teh resolucijah, sistemsko ogrožajo vrednote iz člena 2 Pogodbe o Evropski uniji (PEU) ter pomenijo očitno tveganje hude kršitve teh vrednot;
3. izraža globoko zaskrbljenost, ker se kljub trem zaslišanjem Poljske, ki so potekala v Svetu, večkratnim izmenjavam mnenj v Odboru Evropskega parlamenta za državljanske svoboščine, pravosodje in notranje zadeve v navzočnosti poljskih oblasti, skrb vzbujajočim poročilom Organizacije združenih narodov, Organizacije za varnost in sodelovanje v Evropi in Sveta Evrope ter štirim postopkom za ugotavljanje kršitev, ki jih je sprožila Komisija, stanje pravne države na Poljskem ni izboljšalo, temveč se je od

začetka uporabe člena 7(1) PEU celo precej poslabšalo; meni, da razprave v Svetu v okviru postopka iz člena 7(1) PEU niso bile niti redne niti strukturirane, da se v teh razpravah niso ustrezno obravnavala bistvena vprašanja, na podlagi katerih je bil sprožen postopek, in da ni bilo ustrezno opredeljeno, kako ukrepi poljske vlade vplivajo na načela iz člena 2 PEU;

4. ugotavlja, da ima obrazloženi predlog Komisije z dne 20. decembra 2017 v skladu s členom 7(1) PEU v zvezi s pravno državo na Poljskem: predlog sklepa Sveta o ugotovitvi očitnega tveganja hujše kršitve načela pravne države v Republiki Poljski²⁴ omejeno področje uporabe, in sicer stanje pravne države na Poljskem v strogem smislu neodvisnosti sodstva; meni, da je nujno treba razširiti področje uporabe obrazloženega predloga z vključitvijo očitnih tveganj hujših kršitev drugih temeljnih vrednot Unije, zlasti demokracije in spoštovanja človekovih pravic;
5. meni, da tudi zadnji dogodki v okviru tekočih zaslišanj v skladu s členom 7(1) PEU potrjujejo, da je nujno treba uvesti dopolnilen in preventiven mehanizem Unije za demokracijo, pravno državo in temeljne pravice, ki ga je predlagal v svoji resoluciji z dne 25. oktobra 2016;
6. ponovno izraža stališče o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o zaščiti proračuna Unije v primeru splošnih pomanjkljivosti v zvezi načelom pravne države v državah članicah, vključno s potrebo po varstvu pravic upravičencev, in poziva Svet, naj čim prej začne medinstitucionalna pogajanja;
7. ponavlja svoje stališče v zvezi s proračunskimi sredstvi za novi program za državljane, enakost, pravice in vrednote v naslednjem večletnem finančnem okviru ter poziva Svet in Komisijo, naj zagotovita ustrezno financiranje nacionalnih in lokalnih organizacij civilne družbe, da bi okrepili lokalno podporo demokraciji, pravni državi in temeljnim pravicam v državah članicah, tudi na Poljskem;

Delovanje zakonodajnega in volilnega sistema na Poljskem

Uporaba pooblastil za ustavno revizijo s strani poljskega parlamenta

8. obsoja, da si je poljski parlament s sprejetjem zakona z dne 22. decembra 2015 o spremembi zakona o ustavnem sodišču²⁵ in zakona z dne 22. julija 2016 o ustavnem sodišču²⁶ prilastil pooblastila za ustavno revizijo, ki jih kot redno zakonodajno telo pred

²⁴ COM(2017)0835.

²⁵ Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o zmianie ustawy o Trybunale Konstytucyjnym (Dz.U. 2015 poz. 2217).

²⁶ Ustawa z dnia 22 lipca 2016 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz.U. 2016 poz. 1157).

tem ni imel, kot je ugotovilo ustavno sodišče v sodbah z dne 9. marca²⁷, 11. avgusta²⁸ in 7. novembra 2016^{29,30};

9. poleg tega obžaluje, da je poljski parlament v času, ko dejansko ni mogoče zagotoviti neodvisne ustavne presoje zakonov, sprejel več zelo občutljivih zakonodajnih aktov, kot so zakon z dne 30. decembra 2015 o spremembi zakona o javni upravi in nekaterih drugih zakonov³¹, zakon z dne 15. januarja 2016 o spremembi zakona o policiji in nekaterih drugih zakonov³², zakon z dne 28. januarja 2016 o javnem tožilstvu³³ in zakon z dne 28. januarja 2016 o izvedbenih predpisih zakona o javnem tožilstvu³⁴, zakon z dne 18. marca 2016 o spremembi zakona o varuhu človekovih pravic in nekaterih drugih zakonov³⁵, zakon z dne 22. junija 2016 o nacionalnem medijskem svetu³⁶, zakon z dne 10. junija 2016 o protiterorističnih dejavnostih³⁷ in več drugih zakonov, s katerimi je bil pravosodni sistem bistveno reorganiziran³⁸;

Uporaba hitrih zakonodajnih postopkov

10. obžaluje, da poljski parlament pogosto uporablja hitre zakonodajne postopke za sprejemanje ključne zakonodaje, s katero preoblikuje organizacijo sodstva in njegovo delovanje, ne da bi se temeljito posvetoval z deležniki, vključno s pravosodno skupnostjo³⁹;

Volilna zakonodaja in organizacija volitev

11. je zaskrbljen zaradi ugotovitve organizacije OVSE, da sta bila pristranskost medijev in retorika nestrpnosti med volilno kampanjo za parlamentarne volitve oktobra 2019 zelo zaskrbljujoča⁴⁰ ter da so lahko v volilnem boju sicer svobodno sodelovali vsi kandidati, a so višji državni uradniki dogodke, financirane z javnimi sredstvi, izkoriščali za

²⁷ Sodba ustavnega sodišča z dne 9. marca 2016, K 47/15.

²⁸ Sodba ustavnega sodišča z dne 11. avgusta 2016, K 39/16.

²⁹ Sodba ustavnega sodišča z dne 7. novembra 2016, K 44/16.

³⁰ Gl. Mnenje Beneške komisije z dne 14. oktobra 2016 o zakonu z dne 22. julija 2016 o ustavnem sodišču, Mnenje št. 860/2016, 127. točka; Obrazloženi predlog Komisije z dne 20. decembra 2017, točka 91 in sledeče.

³¹ Ustawa z dnia 30 grudnia 2015 r. o zmianie ustawy o służbie cywilnej oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2016 poz. 34).

³² Ustawa z dnia 15 stycznia 2016 r. o zmianie ustawy o Policji oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2016 poz. 147).

³³ Ustawa z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze (Dz.U. 2016 poz. 177).

³⁴ Ustawa z dnia 28 stycznia 2016 r. Przepisy wprowadzające ustawę - Prawo o prokuraturze (Dz.U. 2016 poz. 178).

³⁵ Ustawa z dnia 18 marca 2016 r. o zmianie ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2016 poz. 677).

³⁶ Ustawa z dnia 22 czerwca 2016 r. o Radzie Mediów Narodowych (Dz.U. 2016 poz. 929).

³⁷ Ustawa z dnia 10 czerwca 2016 r. o działaniach antyterrorystycznych (Dz.U. 2016 poz. 904).

³⁸ Gl. Obrazloženi predlog Komisije z dne 20 decembra 2017, točki 112 in 113.

³⁹ ENCJ, Varšavska deklaracija z dne 3. junija 2016.

⁴⁰ OVSE/ODIHR, Statement of Preliminary Findings and Conclusions after its Limited Election Observation Mission (Izjava o predhodnih in sklepnih ugotovitvah misije omejenega obsega za opazovanje volitev), 14. oktober 2019.

širjenje sporočil volilne kampanje; ugotavlja tudi, da je bila vladajoča stranka v privilegiranem položaju zaradi prevladujočega položaja v javnih medijih⁴¹;

12. je zaskrbljen, ker je za preverjanje veljavnosti volitev ter proučitev volilnih sporov pristojen nov senat za izredni nadzor in javne zadeve pri vrhovnem sodišču (v nadaljnjem besedilu: izredni senat), katerega člani so večinoma posamezniki, ki jih je imenoval novi nacionalni sodni svet, in pri katerem po oceni Sodišča Evropske unije obstaja možnost, da ne izpolnjuje pogojev za neodvisno sodišče; dodaja, da to vzbuja resne pomisleke glede delitve oblasti in delovanja demokracije na Poljskem, saj je zaradi tega sodna presoja volilnih sporov še posebej izpostavljena političnemu vplivu, poleg tega lahko to privede do pravne negotovosti, kar zadeva veljavnost te presoje⁴²;
13. ugotavlja, da Beneška komisija v kodeksu dobre volilne prakse iz leta 2002⁴³ zagotavlja jasne smernice za izvajanje splošnih volitev ob splošni nevarnosti, tudi med epidemijami; ugotavlja tudi, da kodeks sicer dopušča možnost izrednih načinov glasovanja, a se lahko morebitne spremembe za njihovo uvedbo štejejo za skladne z dobrimi evropskimi praksami le, če je zagotovljeno načelo svobodnih volitev; meni, da to ne velja za spremembe volilnega okvira za predsedniške volitve, ki naj bi bile 10. maja 2020, saj lahko onemogočijo izvedbo poštnih, tajnih in enakopravnih volitev, pri katerih se povsem spoštuje pravica do zasebnosti⁴⁴ in ki so skladne z Uredbo (EU) 2016/679 Evropskega parlamenta in Sveta⁴⁵; ugotavlja tudi, da so te spremembe v nasprotju s sodno prakso poljskega ustavnega sodišča, ki se je izoblikovala, ko je bila ustavna presoja še vedno učinkovita, in na podlagi katere volilne zakonodaje ne bi smeli spreminjati šest mesecev pred volitvami; z zaskrbljenostjo ugotavlja, da so bile predsedniške volitve le štiri dni pred načrtovanim datumom preložene;

Neodvisnost sodstva in drugih institucij ter pravice sodnikov na Poljskem

Reforma pravosodnega sistema – splošni vidik

14. priznava, da so države članice sicer pristojne za organizacijo svojega pravosodnega sistema, vseeno pa morajo pri izvajanju te pristojnosti izpolnjevati svoje obveznosti v

⁴¹ OVSE/ODIHR, Limited Election Observation Mission Final Report on the parliamentary elections of 13 October 2019 (Končno poročilo misije omejenega obsega za opazovanje volitev o parlamentarnih volitvah 13. oktobra 2019), Varšava, 14 februar 2020.

⁴² Mnenje Beneške komisije z dne 8. in 9. decembra 2017, CDL-AD(2017)031, točka 43; Priporočilo Komisije (EU) 2017/1520 z dne 26. julija 2017 v zvezi z načelom pravne države na Poljskem o dopolnitvi priporočil (EU) 2016/1374 in (EU) 2017/146 (UL L 228, 2.9.2017, str. 19), točka 139.

⁴³ Beneška komisija, CDL-AD (2002) 23, Mnenje št. 190/2002, Kodeks dobre volilne prakse. Smernice in obrazložitev poročilo, 30. oktober 2002; Gl. tudi, Beneška komisija, CDL-PI(2020)005rev-e Report on Respect for Democracy Human Rights and Rule of Law during States of Emergency - Reflections (Poročilo o spoštovanju človekovih pravic in pravne države v izrednih razmerah – razmislek), str. 23.

⁴⁴ Gl. tudi OVSE/ODIHR, Opinion on the draft act on special rules for conducting the general election of the President of the Republic of Poland ordered in 2020 (Senate Paper No. 99) (Mnenje o osnutku zakona o posebnih pravilih za izvedbo splošnih volitev predsednika Republike Poljske, odrejenih leta 2020 – dokument Senata št. 99), 27. april 2020.

⁴⁵ Uredba (EU) 2016/679 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. aprila 2016 o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov in o prostem pretoku takih podatkov ter o razveljavitvi Direktive 95/46/ES (splošna uredba o varstvu podatkov) (UL L 119, 4.5.2016, str. 1).

skladu s pravom Unije, kot je večkrat poudarilo Sodišče Evropske unije; ponavlja, da so nacionalni sodniki tudi evropski sodniki, saj uporabljajo pravo Unije, kar pomeni, da je njihova neodvisnost v skupnem interesu Unije, vključno s Sodiščem Evropske unije, ki pri uporabi prava Unije zagotavlja spoštovanje načel pravne države, kot je določeno v členu 19 PEU in členu 47 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah; poziva poljske organe, naj podpirajo in ohranjajo neodvisnost poljskih sodišč;

Sestava in delovanje ustavnega sodišča

15. opozarja, da sta bili z zakonoma o ustavnem sodišču, sprejetima 22. decembra 2015 in 22. julija 2016, in svežnjem treh zakonov, sprejetih konec leta 2016⁴⁶, močno ogroženi neodvisnost in legitimnost ustavnega sodišča ter da je zato ustavno sodišče 9. marca 2016 oziroma 11. avgusta 2016 zakona z dne 22. decembra 2015 in z dne 22. julija 2016 razglasilo za neustavna; opozarja, da sodbi takrat nista bili objavljeni niti ju poljski organi niso izvršili; globoko obžaluje, da na Poljskem po uvedbi omenjenih zakonodajnih sprememb⁴⁷ dejansko ni več mogoče zagotoviti ustavnosti poljskih zakonov; poziva Komisijo, naj v zvezi z zakonodajo o ustavnem sodišču, njegovo sedanjo nezakonito sestavo in njegovo aktivno vlogo pri preprečevanju spoštovanja predhodne odločbe Sodišča z dne 19. novembra 2019⁴⁸ preuči možnost, da začne postopek za ugotavljanje kršitev;

Upokojitev, imenovanje in disciplinska ureditev za sodnike vrhovnega sodišča

16. opozarja, da je bila leta 2017 s spremembo načina imenovanja kandidatov za položaj prvega predsednika vrhovnega sodišča sodnikom vrhovnega sodišča dejansko odvzeta možnost sodelovanja v izbirnem postopku; obsoja, da je z zakonom z dne 20 decembra 2019 o spremembi zakona o organizaciji splošnih sodišč, zakona o vrhovnem sodišču in nekaterih drugih zakonov⁴⁹ sodelovanje sodnikov v postopku izbora prvega predsednika vrhovnega sodišča še bolj omejeno, saj je z njimi uveden položaj vršilca dolžnosti prvega predsednika vrhovnega sodišča, ki ga imenuje predsednik republike, poleg tega pa se je število sodnikov, potrebnih za doseglo sklepčnosti v tretjem krogu, zmanjšalo le na 32 od 125 sodnikov, s čimer je bil dejansko opuščten model delitve oblasti med predsednikom republike in pravosodno skupnostjo iz člena 183(3) poljske ustave⁵⁰;

⁴⁶ Ustawa z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz.U. 2016 poz. 2072); ustawa z dnia 30 listopada 2016 r. o statusie sędziów Trybunału Konstytucyjnego (Dz.U. 2016 poz. 2073); Ustawa z dnia 13 grudnia 2016 r. - Przepisy wprowadzające ustawę o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym oraz ustawę o statusie sędziów Trybunału Konstytucyjnego (Dz.U. 2016 poz. 2074).

⁴⁷ Mnenje Beneške komisije z dne 14. in 15. oktobra 2016, točka 128; Odbor OZN za človekove pravice, Concluding observations on the seventh periodic report of Poland (Sklepne ugotovitve o sedmem rednem poročilu Poljske), 31. oktober 2016, točki 7 in 8; Priporočilo Komisije (EU) 2017/1520.

⁴⁸ Sodba Sodišča Evropske unije z dne 19. novembra 2019, A. K. in drugi proti Sąd Najwyższy, C-585/18, C-624/18 in C-625/18, ECLI:EU:C:2019:982.

⁴⁹ Ustawa z dnia 20 grudnia 2019 r. o zmianie ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2020 poz. 190).

⁵⁰ Nujno skupno mnenje Beneške komisije in DGI Sveta Evrope z dne 16. januarja 2020, CDL-PI(2020)002, točki 51 in 55.

17. je zaskrbljen zaradi nepravilnosti, povezanih z imenovanjem vršilca dolžnosti prvega predsednika, in njegovih nadaljnjih ukrepov; je zelo zaskrbljen, ker postopek izvolitve kandidatov za položaj prvega predsednika ni bil v skladu s 183. členom poljske ustave ali poslovnikom vrhovnega sodišča ter so bili v tem postopku kršeni osnovni standardi posvetovanja med člani generalne skupščine sodnikov vrhovnega sodišča; obžaluje, da bi lahko dvomi glede veljavnosti postopka izvolitve v generalni skupščini ter nepristranskosti in neodvisnosti vršilcev dolžnosti predsednika med postopkom ogrozili nadaljnjo delitev oblasti in legitimnost novega prvega predsednika vrhovnega sodišča, ki ga je poljski predsednik imenoval 25. maja 2020, ter posledično postavili pod vprašaj neodvisnost vrhovnega sodišča; poudarja, da je predsednik Poljske podobno kršil zakon, ko je imenoval predsednika ustavnega sodišča;
18. soglaša s pomisleki Komisije, da je dejstvo, da lahko predsednik Republike Poljske (in v nekaterih primerih tudi minister za pravosodje) vpliva na disciplinski postopek proti sodnikom vrhovnega sodišča, tako da imenuje vodjo disciplinskega postopka, ki bo zadevo preiskoval, pri čemer je iz postopka v teku izključen vodja disciplinskega postopka vrhovnega sodišča, problematično, kar zadeva načelo delitve oblasti, in utegne vplivati na neodvisnost sodstva⁵¹;
19. opozarja, da je Sodišče Evropske unije v sodbi z dne 24. junija 2019⁵² ugotovilo, da je znižanje upokojitvene starosti sedanjih sodnikov vrhovnega sodišča v nasprotju s pravom Unije ter načelom neodstavljalivosti sodnikov in posledično z načelom neodvisnosti sodstva, po tem ko je predhodno s sklepom z dne 17. decembra 2018 ugodilo predlogu Komisije za izdajo začasnih odredb v zvezi s to zadevo⁵³; ugotavlja, da so poljski organi sprejeli zakon z dne 21. novembra 2018 o spremembi zakona o vrhovnem sodišču⁵⁴, da bi ravnali v skladu s sklepom Sodišča Evropske unije, kar je doslej edini primer, ko so zaradi odločitve Sodišča Evropske unije razveljavili spremembe zakonodajnega okvira, ki ureja pravosodni sistem;

Sestava in delovanje disciplinskega in izrednega senata vrhovnega sodišča

20. opozarja, da sta bila leta 2018 oblikovana nova senata v okviru vrhovnega sodišča, disciplinski in izredni senat, sestavljena iz novo imenovanih sodnikov, ki jih je izbral novi nacionalni sodni svet, in s posebnima pooblastiloma, in sicer pooblastilo izrednega senata, da z izredno presojo razveljavi končne sodbe nižjih sodišč ali samega vrhovnega sodišča, ter pooblastilo disciplinskega senata, da disciplinira druge sodnike vrhovnega sodišča in drugih splošnih sodišč, s čimer je bilo dejansko vzpostavljeno „vrhovno sodišče znotraj vrhovnega sodišča“⁵⁵;

⁵¹ Gl. Obrazloženi predlog Komisije z dne 20. decembra 2017, (COM(2017)0835), točka 113. Gl. tudi Mnenje OVSE/ODIHR z dne 13. novembra 2017 o nekaterih določbah osnutka zakona o poljskem vrhovnem sodišču (od 26. septembra 2017), str. 33.

⁵² Sodba Sodišča z dne 24. junija 2019, Evropska komisija/Republika Poljska, C-619/18, ECLI:EU:C:2019:531;

⁵³ Sklep Sodišča Evropske unije z dne 17. decembra 2018, Evropska komisija proti Republiki Poljski, C-619/18 R, ECLI:EU:C:2018:1021.

⁵⁴ Ustawa z dnia 21 listopada 2018 r. o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym (Dz.U. 2018 poz. 2507).

⁵⁵ Mnenje OVSE/ODIHR z dne 13. novembra 2017, str. 7-20; Mnenje Beneške komisije z dne 8. in 9. decembra 2017, točka 43; Priporočilo Komisije (EU) 2018/103 z dne 20. decembra 2017 v zvezi z načelom pravne države na Poljskem o dopolnitvi priporočil (EU) 2016/1374, (EU) 2017/146 in (EU) 2017/1520 (UL L 17, 23.1.2018,

21. opozarja, da je Sodišče Evropske unije v sodbi z dne 19. novembra 2019⁵⁶, s katero je odgovorilo na predlog za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je v zvezi z disciplinskim senatom vložilo vrhovno sodišče (senat za delovno pravo in pravo socialne varnosti, v nadaljnjem besedilu: delovni senat), razsodilo, da morajo nacionalna sodišča zavrniti uporabo določb nacionalnega prava, s katerimi se pristojnost za odločanje o sporu, v zvezi s katerim se lahko uporablja pravo Unije, pridržuje organu, ki ne izpolnjuje zahtev po neodvisnosti ali nepristranskosti;
22. ugotavlja, da je predložitveno vrhovno sodišče (delovni senat) v sodbi z dne 5. decembra 2019⁵⁷ naknadno ugotovilo, da disciplinski senat ne izpolnjuje zahtev, ki jih mora izpolnjevati neodvisno in nepristransko sodišče v smislu poljskega prava in prava Unije, in da je vrhovno sodišče (civilni, kazenski in delovni senat) 23. januarja 2020 sprejelo resolucijo⁵⁸, v kateri je ponovilo, da disciplinski senat ni sodišče, saj ni neodvisen, ter da se zato njegove sodbe ne morejo šteti za sodbe, ki jih je izreklo ustrezno imenovano sodišče; z veliko zaskrbljenostjo ugotavlja, da so poljski organi razglasili, da ta sklepa nimata pravnega pomena, kar zadeva nadaljnje delovanje disciplinskega senata in novega nacionalnega sodnega sveta, in da je ustavno sodišče 20. aprila 2020 resolucijo vrhovnega sodišča razglasilo za neustavno⁵⁹, kar je povzročilo nevarno sodno dvojnost na Poljskem ter pomeni odkrito kršitev primarnosti prava Unije in zlasti člena 19(1) PEU, kot je razlagalo Sodišče EU, saj preprečuje učinkovitost sodbe Sodišča EU z dne 19. novembra 2019⁶⁰ in njeno uporabo s strani poljskih sodišč⁶¹;
23. je seznanjen s sklepom Sodišča Evropske unije z dne 8. aprila 2020⁶², s katerim se je od Poljske zahtevalo, naj takoj zadrži uporabo nacionalnih določb o pooblastilih disciplinskega senata, in poljske organe poziva, naj takoj izvršijo sodbo; poziva poljske organe, naj ravnajo povsem v skladu s tem sklepom, Komisijo pa poziva, naj Sodišču predlaga, da naloži plačilo denarne kazni v primeru stalne neskladnosti; poziva Komisijo, naj nujno začne postopek za ugotavljanje kršitev v zvezi z nacionalnimi določbami o pooblastilih izrednega senata, saj so pri njegovi sestavi enake pomanjkljivosti kot pri sestavi disciplinskega senata;

Sestava in delovanje novega nacionalnega sodnega sveta

24. opozarja, da so za vzpostavitev sodnega sveta pristojne države članice, vendar je treba v primeru njegove vzpostavitve zagotoviti njegovo neodvisnost v skladu z evropskimi

str. 50), točka 25. GRECO, Dodatek k poročilu o četrtem krogu ocenjevanja v zvezi s Poljsko (člen 34) z dne 18. do 22. junija 2018, točka 31; Nujno skupno mnenje Beneške komisije in DGI Sveta Evrope z dne 16. januarja 2020, točka 8.

⁵⁶ Sodba Sodišča Evropske unije z dne 19. novembra 2019, A. K. in drugi proti Sąd Najwyższy, C-585/18, C-624/18 in C-625/18, ECLI:EU:C:2019:982.

⁵⁷ Sodba vrhovnega sodišča z dne 5. decembra 2019, III PO 7/19.

⁵⁸ Resolucija skupnega civilnega, kazenskega in delovnega senata vrhovnega sodišča z dne 23. januarja 2020, BSA I-4110-1/2020.

⁵⁹ Sodba ustavnega sodišča z dne 20. aprila 2020, U 2/20.

⁶⁰ Nujno skupno mnenje Beneške komisije in DGI Sveta Evrope z dne 16. januarja 2020, točka 38.

⁶¹ Nujno skupno mnenje Beneške komisije in DGI Sveta Evrope z dne 16. januarja 2020, točka 38.

⁶² Sklep Sodišča Evropske unije z dne 8. aprila 2020, Evropska komisija proti Republici Poljski, C-791/19 R, ECLI:EU:C:2020:277.

standardi in ustavo držav članic; opozarja, da je pravosodna skupnost na Poljskem po reformi nacionalnega sodnega sveta, tj. organa, ki je v skladu s členom 186(1) poljske ustave odgovoren za varovanje neodvisnosti sodišč in sodnikov, z zakonom z dne 8. decembra 2017 o spremembi zakona o nacionalnem sodnem svetu in nekaterih drugih zakonov⁶³ izgubila pristojnost za imenovanje zastopnikov v nacionalni sodni svet ter torej nima več vpliva na zaposlovanje sodnikov in njihovo napredovanje; opozarja, da je bilo pred reformo leta 2017 15 od 25 članov nacionalnega sodnega sveta sodnikov, ki so jih izvolili kolegi na sorodnih položajih, medtem ko te sodnike po reformi izvoli poljski sejm; močno obžaluje, da je ta ukrep, skupaj s predčasnim prenehanjem mandatov vseh članov, imenovanih v skladu s starimi pravili, na začetku leta 2018, privedel do daljnosežne politizacije nacionalnega sodnega sveta⁶⁴;

25. opozarja, da je vrhovno sodišče v okviru izvajanja meril, ki jih je v sodbi z dne 19. novembra 2019 določilo Sodišče Evropske unije, v sodbi z dne 5. decembra 2019, v sklepih z dne 15. januarja 2020⁶⁵ in v resoluciji z dne 23. januarja 2020 ugotovilo, da sta zaradi odločilne vloge, ki jo ima novi nacionalni sodni svet pri izbiri sodnikov novo oblikovanega disciplinskega senata, neodvisnost in nepristranskost tega senata ogroženi⁶⁶; je zaskrbljen zaradi pravnega statusa sodnikov, ki jih je imenoval ali povišal nacionalni sodni svet v sedanji sestavi, in zaradi učinka, ki bi ga lahko imela njihova udeležba pri odločanju na veljavnost in zakonitost postopkov;
26. opozarja, da je Evropska mreža sodnih svetov 17. septembra 2018 zamrznila članstvo novemu nacionalnemu sodnemu svetu, ker ni več izpolnjeval zahtev glede neodvisnosti od izvršne in zakonodajne oblasti, in da je aprila 2020 začela postopek za njegovo popolno izključitev⁶⁷;
27. poziva Komisijo, naj v zvezi z zakonom z dne 12. maja 2011 o nacionalnem sodnem svetu⁶⁸, kakor je bil spremenjen leta 2017, sproži postopek za ugotavljanje kršitev in Sodišču Evropske unije predlaga, naj z začasnimi odredbami začasno ustavi dejavnosti novega nacionalnega sodnega sveta;

⁶³ Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2018 poz. 3).

⁶⁴ Mnenji predsedstva Posvetovalnega sveta evropskih sodnikov z dne 7. aprila 2017 in 12. oktobra 2017; Končno mnenje OVCE/ODIHR z dne 5. maja 2017 o osnutkih sprememb nacionalnega sodnega sveta; Mnenje Beneške komisije z dne 8. in 9. decembra 2017, str. 5–7; *Ad hoc* poročilo GRECO o Poljski (člen 34) z dne 19.–23. marca 2018 in Dodatek z dne 18.–22. junija 2018; Nujno skupno mnenje Beneške komisije in DGI Sveta Evrope z dne 16. januarja 2020, točki 42 in 61.

⁶⁵ Sklep vrhovnega sodišča z dne 15. januarja 2020, III PO 8/18. Sklep vrhovnega sodišča z dne 15. januarja 2020, III PO 9/18.

⁶⁶ V zvezi s tem gl. tudi naslednje zadeve, ki jih obravnava Evropsko sodišče za človekove pravice: *Reczkowicz* in drugi proti Poljski (št. pritožb. 43447/19, 49868/19 in 57511/19), *Grzęda* proti Poljski (št. 43572/18), *Xero Flor w Polsce sp. z o.o. proti Poljski* (št. 4907/18), *Broda* proti Poljski in *Bojara* proti Poljski (št. 26691/18 in 27367/18), *Żurek* proti Poljski (št. 39650/18) ter *Sobczyńska* in drugi proti Poljski (št. 62765/14, 62769/14, 62772/14 in 11708/18).

⁶⁷ Pismo izvršnega odbora Evropske mreže sodnih svetov z dne 21. februarja 2020. Gl. tudi pismo evropskega združenja sodnikov z dne 4. maja 2020 v podporo Evropski mreži sodnih svetov.

⁶⁸ Ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz.U. 2011 nr 126 poz. 714).

Predpisi, ki urejajo organizacijo splošnih sodišč, imenovanje predsednikov sodišč in upokojevanje sodnikov splošnih sodišč

28. obžaluje, da je minister za pravosodje, ki je v poljskem sistemu tudi generalni državni tožilec, dobil pooblastila, da v prehodnem šestmesečnem obdobju po lastni presoji imenuje in razrešuje predsednike nižjih sodišč, ter da je v obdobju 2017–2018 zamenjal več kot sto predsednikov in podpredsednikov sodišč; ugotavlja, da je tudi po koncu tega obdobja za odstavitev predsednikov sodišč še naprej pristojen minister za pravosodje, pri čemer v zvezi s tem pooblastilom ni praktično nobenih učinkovitih preverjanj; poleg tega ugotavlja, da je minister za pravosodje dobil tudi druga „disciplinska“ pooblastila v razmerju do predsednikov sodišč in predsednikov višjih sodišč, ki imajo zdaj obsežna upravna pooblastila v razmerju do predsednikov nižjih sodišč⁶⁹; obžaluje to veliko oviro za pravno državo in neodvisnost sodstva na Poljskem⁷⁰;
29. obžaluje, da je bila z zakonom z dne 20. decembra 2019 o spremembi zakona o splošnih sodiščih in nekaterih drugih zakonov, ki je začel veljati 14. februarja 2020, spremenjena sestava skupščin sodnikov in da so bila nekatera pooblastila teh organov sodnega samoupravljanja prenesena na kolegije predsednikov sodišč, ki jih je imenoval minister za pravosodje⁷¹;
30. poudarja, da je Sodišče EU v sodbi z dne 5. novembra 2019⁷² ugotovilo, da so določbe zakona z dne 12. julija 2017 o spremembi zakona o organizaciji splošnih sodišč in nekaterih drugih zakonov⁷³, v skladu s katerimi se je znižala upokojitvena starost za sodnike splošnih sodišč, o podaljšanju njihovega aktivnega službovanja pa odloča minister za pravosodje, in uvedla različna upokojitvena starost glede na spol, v nasprotju s pravom Unije;

Pravice sodnikov in njihova neodvisnost, vključno z novo disciplinsko ureditvijo za sodnike

31. obsoja nove določbe, s katerimi so bile uvedene dodatne disciplinske kršitve in kazni za sodnike in predsednike sodišč, saj pomenijo resno grožnjo za neodvisnost sodstva⁷⁴; obsoja nove določbe, ki prepovedujejo vsakršno politično dejavnost sodnikov, uvajajo obveznost za sodnike, da javno razkrijejo svoje članstvo v združenjih, in bistveno

⁶⁹ Nujno skupno mnenje Beneške komisije in DGI Sveta Evrope z dne 16. januarja 2020, točka 45.

⁷⁰ Gl. tudi izjavo predsedstva Posvetovalnega sveta evropskih sodnikov pri Svetu Evrope CCJE-BU(2018)6REV z dne 18. junija 2018.

⁷¹ Nujno skupno mnenje Beneške komisije in DGI Sveta Evrope z dne 16. januarja 2020, točke 46 do 50.

⁷² Sodba Sodišča z dne 5. novembra 2019, Evropska komisija/Republika Poljska, C-192/18, ECLI:EU:C:2019:924;

⁷³ Ustawa z dnia 12 lipca 2017 r. o zmianie ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2017 poz. 1452).

⁷⁴ Nujno vmesno mnenje OVSE/ODIHR z dne 14. januarja 2019 o osnutku zakona o spremembi zakona o organizaciji splošnih sodišč, zakona o vrhovnem sodišču in nekaterih drugih poljskih zakonov (z dne 20. decembra 2019), str. 23–26; Nujno skupno mnenje Beneške komisije in DGI Sveta Evrope z dne 16. januarja 2020, točki 44 in 45.

omejujejo posvetovanja organov sodnega samoupravljanja ter z omejevanjem svobode izražanja sodnikov presegajo načela pravne varnosti, nujnosti in sorazmernosti⁷⁵;

32. je zelo zaskrbljen zaradi disciplinskih postopkov, ki so bili na Poljskem uvedeni proti sodnikom in tožilcem zaradi njihovih sodnih odločitev pri uporabi prava Unije ali njihovih javnih izjav v bran neodvisnosti in pravne države na Poljskem; obsoja umazano kampanjo proti poljskim sodnikom in udeležbo javnih uradnikov v njej; poziva poljske organe, naj ne zlorablajo disciplinskih postopkov ali kako drugače spodkopavajo avtoritete sodstva;
33. poziva poljske organe, naj umaknejo nove določbe (o disciplinskih kršitvah in drugem), ki sodiščem onemogočajo, da proučujejo vprašanja neodvisnosti in nepristranskosti drugih sodnikov z vidika prava Unije ter Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (EKČP), s čimer se sodnikom onemogoča opravljanje dolžnosti po pravu Unije in neupoštevanje nacionalnih določb, ki so v nasprotju s pravom Unije⁷⁶;
34. pozdravlja, da je Komisija v zvezi z zgoraj navedenimi novimi določbami začela postopek za ugotavljanje kršitev; poziva Komisijo, naj Sodišče Evropske unije, ko mu bo zadevo predložila, zaprosi, da zadevo obravnava po hitrem postopku in odobri začasne odredbe;

Položaj generalnega državnega tožilca in organizacija državnega tožilstva

35. obsoja združitve urada ministra za pravosodje z uradom generalnega državnega tožilca, večja pooblastila generalnega državnega tožilca v razmerju do sistema pregona in večja pooblastila ministra za pravosodje v zvezi s sodstvom (zakon z dne 27. julija 2001 o organizaciji splošnih sodišč, kakor je bil spremenjen⁷⁷) in šibek položaj sistema nadzora za ta pooblastila (nacionalni svet državnih tožilcev), kar pomeni preveč pooblastil za eno osebo in neposredne negativne posledice za neodvisnost tožilskega sistema od politike, kot je navedla Beneška komisija⁷⁸;
36. poudarja, da je Sodišče Evropske unije v sodbi z dne 5. novembra 2019 ugotovilo, da je znižanje upokojitvene starosti državnih tožilcev na Poljskem v nasprotju s pravom Unije, saj je bila uvedena različna upokojitvena starost glede na spol;

Razmere na področju pravne države na Poljskem

37. se strinja s Komisijo, parlamentarno skupščino Sveta Evrope, skupino držav proti korupciji in posebnim poročevalcem Združenih narodov za neodvisnost sodnikov in odvetnikov, da omenjene posamezne spremembe zakonodajnega okvira, ki ureja pravosodni sistem, ob upoštevanju njihovega vzajemnega delovanja in splošnega

⁷⁵ Nujno vmesno mnenje OVSE/ODIHR z dne 14. januarja 2020, str. 18–21; Nujno skupno mnenje Beneške komisije in DGI Sveta Evrope z dne 16. januarja 2020, točke 24 do 30.

⁷⁶ Nujno vmesno mnenje OVSE/ODIHR z dne 14. januarja 2020, str. 13–17; Nujno skupno mnenje Beneške komisije in DGI Sveta Evrope z dne 16. januarja 2020, točke 31 do 43.

⁷⁷ Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. 2001 nr 98 poz. 1070).

⁷⁸ Mnenje Beneške komisije z dne 8. in 9. decembra 2017 o zakonu o javnem tožilstvu, kakor je bil spremenjen, CDL-AD(2017)028, točka 115.

učinka, pomenijo hudo, trajno in sistemsko kršitev načela pravne države ter zakonodajni in izvršni oblasti omogočajo vmešavanje v celotno strukturo in delovanje pravosodnega sistema na način, ki ni združljiv z načeli delitve oblasti in pravne države, kar precej slabi neodvisnost sodstva na Poljskem⁷⁹; obsoja destabilizacijski učinek sprejetih ukrepov in imenovanj od leta 2016 na poljski pravni red;

Varstvo temeljnih pravic na Poljskem

Poljski komisar za človekove pravice

38. je zaskrbljen zaradi političnih napadov na neodvisnost komisariata za človekove pravice⁸⁰; poudarja, da je komisar za človekove pravice v okviru področja svojih pristojnosti javno kritiziral več ukrepov, ki jih je sprejela sedanja vlada; želi spomniti, da je statut komisarja za človekove pravice določen v poljski ustavi in da naj bi se sedanjemu komisarju za človekove pravice konec septembra 2020 iztekel mandat;

Pravica do poštenega sojenja

39. je zaskrbljen zaradi poročil o domnevnih neupravičenih zamudah v sodnih postopkih, težavah z dostopom do pravne pomoči med prijetjem ter primeri nezadostnega spoštovanja zaupnosti komunikacije med odvetnikom in stranko⁸¹; poziva Komisijo, naj podrobno spremlja položaj odvetnikov na Poljskem; želi opozoriti, da imajo vsi državljani v skladu s členoma 47 in 48 Listine pravico, da jim svetuje, jih zagovarja in zastopa neodvisen odvetnik;
40. je zaskrbljen, ker lahko od začetka veljavnosti zakona z dne 20. decembra 2019, tj. 14. februarja 2020, le izredni senat, katerega neodvisnost in nepristranskost sta že sami po sebi vprašljivi, odloča, ali je sodnik oziroma sodišče neodvisno in nepristransko, s čimer so državljani prikrajšani za pomemben element sodne presoje na vseh preostalih stopnjah⁸²; poudarja, da pravica do poštenega sojenja v skladu s sodno prakso Sodišča

⁷⁹ Priporočilo Komisije (EU) 2018/103. Izjava posebnega poročevalca OZN za neodvisnost sodnikov in odvetnikov z dne 25. junija 2018; Evropska komisija, Evropski semester 2019: Poročilo o Poljski, 27. februar 2019, SWD(2019) 1020, str. 42; pismo predsednikov Evropske mreže sodnih svetov, Mreže predsednikov vrhovnih sodišč EU in Evropskega združenja sodnikov z dne 20. septembra 2019; GRECO, Follow-up to the Addendum to the Fourth Round Evaluation Report (Spremljanje ukrepanja na podlagi dodatka k poročilu o četrtem krogu ocenjevanja v zvezi s Poljsko) (člen 34) z dne 6. decembra 2019, točka 65; Resolucija parlamentarne skupščine Sveta Evrope 2316 (2020) z dne 28. januarja 2020 o delovanju demokratičnih institucij na Poljskem, točka 4.

⁸⁰ Gl. tudi pismo komisarja Sveta Evrope za človekove pravice poljskemu predsedniku vlade z dne 19. januarja 2018; skupno izjavo v podporo poljskemu komisarju za človekove pravice iz junija 2019, ki so jo podpisali Evropska mreža nacionalnih institucij za človekove pravice, Evropska mreža nacionalnih organov za enakost, Svetovna zveza nacionalnih institucij za človekove pravice, Mednarodnega inštituta varuhov človekovih pravic, Visoki komisariat Združenih narodov za človekove pravice za Evropo

⁸¹ Sklepne ugotovitve odbora OZN za človekove pravice z dne 23. novembra 2016 o sedmem rednem poročilu Poljske, točka 33.

⁸² Nujno skupno mnenje Beneške komisije in DGI Sveta Evrope z dne 16. januarja 2020, točka 59.

pomeni, da mora vsako sodišče po uradni dolžnosti preveriti, ali izpolnjuje merila neodvisnosti in nepristranskosti⁸³;

Pravica do obveščeniosti in svoboda izražanja, vključno s svobodo in pluralnostjo medijev

41. poudarja, da sta svoboda in pluralnost medijev neločljivo povezani z demokracijo in pravno državo ter da sta pravica do obveščanja in pravica do obveščeniosti del osnovnih demokratičnih vrednot, na katerih temelji Unija; želi spomniti, da je Parlament v svoji resoluciji z dne 16. januarja 2020 pozval Svet, naj na zaslišanjih v skladu s členom 7(1) PEU obravnava nove dogodke na področju svobode izražanja, vključno s svobodo medijev;
42. opozarja, da je Parlament v resoluciji z dne 14. septembra 2016 izrazil pomisleke glede sprejetega poljskega zakona o medijih ter na novo predlaganih sprememb zakona; ponovno poziva Komisijo, naj oceni, ali je sprejeta zakonodaja združljiva s pravom Unije, zlasti s členom 11 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah in zakonodajo Unije o javnih medijih;
43. je zelo zaskrbljen zaradi ukrepov, ki jih v zadnjih letih izvajajo poljski organi v zvezi z javno radiotelevizijo, vključno z njenim preoblikovanjem v provladno radiotelevizijo, s katerimi javnim medijem in njihovim upravnim telesom onemogočajo neodvisno izražanje ali oporekanje ter izvrševanje nadzora nad predvajanimi vsebinami⁸⁴; poudarja, da 54. člen poljske ustave zagotavlja svobodo izražanja in prepoveduje cenzuro;
44. je zelo zaskrbljen, ker nekateri politiki čezmerno vlagajo tožbe proti novinarjem zaradi obrekovanja, pa tudi, ker se novinarjem izrekajo denarne kazni in začasna prepoved opravljanja novinarskega poklica; se boji, da bo to slabo vplivalo na ta poklic ter neodvisnost novinarjev in medijev⁸⁵; poziva poljske organe, naj novinarjem in njihovim družinam, proti katerim so bili sproženi pravni postopki z namenom utišanja ali ustrahovanja neodvisnih medijev, zagotovijo dostop do ustreznih pravnih sredstev; poziva poljske organe, naj v celoti izvajajo priporočilo Sveta Evrope z dne 13. aprila 2016 o zaščiti novinarstva in varnosti novinarjev in drugih medijskih akterjev⁸⁶; obžaluje, da Komisija še ni predlagala zakonodaje zoper strateške tožbe za onemogočanje udeležbe javnosti, ki bi tudi poljske novinarje in medije ščitila pred neutemeljenimi tožbami, namenjenimi nadlegovanju;

⁸³ Sodba sodišča z dne 26. marca 2020, Simpson proti Svetu in HG proti Komisiji, združeni zadevi C-542/18 RX-II in C-543/18 RX-II, ECLI:EU:C:2020:232, točka 57.

⁸⁴ Gl. tudi svetovni indeks svobode tiska, na podlagi katerega je Poljska od leta 2015 zdrsnila z 18. na 62. mesto.

⁸⁵ Platforma Sveta Evrope za zaščito novinarstva in varnost novinarjev, letno poročilo 2020, marec 2020, str. 42.

⁸⁶ Svet Evrope, priporočilo odbora ministrov državam članicam CM/Rec (2016)4 z dne 13. aprila 2016 o zaščiti novinarstva ter varnosti novinarjev in drugih medijskih akterjev.

45. je zaskrbljen zaradi prijavljenih primerov pridržanja novinarjev, ki so s poročanjem o protestih proti omejitvi gibanja med epidemijo koronavirusne bolezni 2019 opravljali svoje delo⁸⁷;

Akademsko svoboda

46. je zaskrbljen, ker se proti akademikom vlagajo tožbe zaradi obrekovanja in se jim grozi s temi tožbami; poziva poljske organe, naj v skladu z mednarodnimi standardi spoštujejo svobodo govora in akademsko svobodo;⁸⁸
47. poziva poljski parlament, naj razveljavi poglavje 6c zakona z dne 18. decembra 1998 o inštitutu nacionalnega spomina – komisiji za pregon zločinov zoper poljski narod⁸⁹, ki ogroža svobodo govora in neodvisne raziskave, saj je v skladu z njim škodovanje ugledu Poljske in njenega naroda, na primer z obtožbami o sodelovanju Poljske ali Poljakov v holokavstu, obravnavano kot civilni prekršek, v zvezi s katerim je mogoče vložiti tožbo pred civilnim sodiščem⁹⁰;

Svoboda zbiranja

48. ponovno poziva poljsko vlado, naj spoštuje pravico do svobode zbiranja in iz veljavnega zakona z dne 24. julija 2015 o javnih zborovanjih⁹¹, kakor je bil spremenjen 13. decembra 2016⁹², črta določbe, s katerimi se daje prednost „cikličnim“ zborovanjem, ki jih odobri vlada⁹³; poziva poljske organe, naj ne uvajajo kazenskih sankcij proti ljudem, ki se udeležujejo mirnih zborovanj ali protidemonstracij, ter naj umaknejo kazenske obtožbe proti miroljubnim protestnikom; poziva jih tudi, naj ustrezno zaščitijo mirna zborovanja in sodijo tistim, ki nasilno napadajo udeležence mirnih zborovanj;
49. je zaskrbljen zaradi zelo stroge prepovedi javnih zborovanj⁹⁴, ki je veljala med pandemijo covida-19 brez uvedbe stanja naravne nesreče, kot določa 232. člen poljske ustave, in vztraja, da je treba pri omejevanju pravice do združevanja med krizo zaradi pandemije covida-19 uporabiti načelo sorazmernosti;

Svoboda združevanja

⁸⁷ International Press Institute (IPI) Tracker on Press Freedom Violations Linked to COVID-19 Coverage, <https://ipi.media/covid19-media-freedom-monitoring/>.

⁸⁸ Izjava Sveta Evrope, Organizacije ameriških držav in drugih s svetovnega foruma za akademsko svobodo, institucionalno avtonomijo in prihodnost demokracije z dne 21. junija 2019.

⁸⁹ Ustawa z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz.U. 1998 nr 155 poz. 1016).

⁹⁰ Gl. tudi izjavo predstavnika OVSE za svobodo medijev z dne 28. junija 2018.

⁹¹ Ustawa z dnia 24 lipca 2015 r. - Prawo o zgromadzeniach (Dz.U. 2015 poz. 1485).

⁹² Ustawa z dnia 13 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy - Prawo o zgromadzeniach (Dz.U. 2017 poz. 579).

⁹³ Gl. tudi sporočilo strokovnjakov OZN z dne 23. aprila 2018, v katerem Poljsko pozivajo, naj zagotovi svobodno in polno udeležbo v podnebnih pogajanjih.

⁹⁴ Pismo poljskega komisarja za človekove pravice ministrstvu za notranje zadeve in upravo z dne 6. maja 2020.

50. poziva poljske organe, naj spremenijo zakon z dne 15. septembra 2017 o nacionalnem inštitutu svobode – centru za razvoj civilne družbe^{95,96}, da bi ključnim skupinam civilne družbe na lokalni, regionalni in nacionalni ravni zagotovili dostop do javnih sredstev ter pravično, nepristransko in pregledno razdeljevanje javnih sredstev civilni družbi, s čimer bi zagotovili pluralistično zastopanost⁹⁷; ponovno poziva, naj z različnimi instrumenti financiranja na ravni Unije, kot so sklop za pravice Unije v okviru novega programa za državljane, enakost, pravice in vrednote ter pilotni projekti Unije; je zelo zaskrbljen, ker se poljski člani Evropskega ekonomsko-socialnega odbora zaradi ukrepov, sprejetih v okviru njihovega mandata, soočajo s političnim pritiskom⁹⁸;

Zasebnost in varstvo podatkov

51. ponovno poudarja sklepe iz svoje resolucije z dne 14. septembra 2016, da postopkovna jamstva in materialni pogoji za izvajanje tajnega nadzora, določeni v zakonu z dne 10. junija 2016 o protiterorističnih dejavnostih in zakonu z dne 6. aprila 1990 o policiji⁹⁹, kakor je bil spremenjen, ne zadostujejo za preprečevanje prekomernega nadzora ali neupravičenega poseganja v zasebnost in varstvo podatkov posameznikov, med drugim voditeljev opozicije in civilne družbe¹⁰⁰; ponovno poziva Komisijo, naj oceni, ali je sprejeta zakonodaja združljiva s pravom Unije, poljske organe pa poziva, naj v celoti spoštujejo zasebnost vseh državljanov;
52. je zelo zaskrbljen, ker je poljsko ministrstvo za digitalne zadeve 22. aprila 2020 operaterju poštne storitve posredovalo osebne podatke iz univerzalnega elektronskega sistema za registracijo prebivalstva (seznam PESEL), da bi olajšalo organizacijo predsedniških volitev 10. maja 2020 z glasovanjem po pošti, čeprav za to ni imelo pravne podlage, saj je poljski parlament predlog zakona, ki dovoljuje vsesplošno glasovanje po pošti, sprejel šele 7. maja 2020; poleg tega ugotavlja, da se seznam PESEL razlikuje od volilnega imenika, saj vsebuje tudi osebne podatke državljanov drugih držav članic EU, zato se je morda s posredovanjem teh podatkov kršila Uredba (EU) 2016/679; opozarja, da je Evropski odbor za varstvo podatkov poudaril, da lahko javni organi informacije o posameznikih na volilnih seznamih razkrijejo le, če to izrecno dovoljuje nacionalno pravo¹⁰¹; ugotavlja, da je poljski komisar za človekove

⁹⁵ Ustawa z dnia 15 września 2017 r. o Narodowym Instytucie Wolności - Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego (Dz.U. 2017 poz. 1909).

⁹⁶ Mnenje OVSE/ODIHR o osnutku poljskega zakona o nacionalnem inštitutu svobode – centru za razvoj civilne družbe, Varšava, 22. avgust 2017.

⁹⁷ Poročilo Evropskega ekonomsko-socialnega odbora iz junija 2020 o temeljnih pravicah in pravni državi: razvoj dogodkov na nacionalni ravni z vidika civilne družbe v obdobju 2018–2019, str. 41 in 42.

⁹⁸ Izjava Evropskega ekonomsko-socialnega odbora za javnost z dne 23. junija 2020 o zaskrbljujočem pritisku na civilno družbo: poljski člani odbora so tarča vladnih povračilnih ukrepov, nevladne organizacije pa ne morejo več izbirati svojih kandidatov.

⁹⁹ Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz.U. 1990 nr 30 poz. 179).

¹⁰⁰ Sklepne ugotovitve odbora OZN za človekove pravice z dne 23. novembra 2016 o sedmem rednem poročilu Poljske, točki 39 in 40. Gl. tudi sporočilo strokovnjakov OZN z dne 23. aprila 2018, v katerem Poljsko pozivajo, naj zagotovi svobodno in polno udeležbo v podnebnih pogajanjih.

¹⁰¹ Pismo Evropskega odbora za varstvo podatkov z dne 5. maja 2020 o razkritju podatkov v okviru poljskih predsedniških volitev.

pravice pri upravnem sodišču v Varšavi vložil pritožbo zoper poljsko ministrstvo za digitalne zadeve zaradi morebitne kršitve 7. in 15. člena poljske ustave;

Celovita spolna vzgoja

53. ponavlja globoko zaskrbljenost, izraženo v resoluciji z dne 14. novembra 2019, ki jo je izrazila tudi komisarka Sveta Evrope za človekove pravice¹⁰², zaradi osnutka zakona o spremembi člena 200b poljskega kazenskega zakonika, ki jo je poljskemu parlamentu predložila iniciativa „Stop pedofiliji“, saj vsebuje izredno nejasne, široke in nesorazmerne določbe, katerih namen je dejansko inkriminirati spolno vzgojo mladoletnikov, njihovo področje uporabe pa lahko zajema vse osebe, na primer starše, učitelje in pedagoge, usposobljene za spolno vzgojo, pri čemer je za poučevanje o spolnosti, zdravju in intimnih odnosih zagrožena zaporna kazen do treh let;
54. poudarja, da je spolna vzgoja, ki je prilagojena starosti in temelji na dokazih, bistvena za to, da bodo mladi sposobni sklepati zdrave, enakopravne, ljubeče in varne odnose brez diskriminacije, prisile in nasilja; meni, da celovita spolna vzgoja prinaša pozitivne rezultate na področju enakosti spolov, vključno s preoblikovanjem škodljivih norm glede spola in odnosa do nasilja na podlagi spola, ter pomaga preprečevati nasilje intimnih partnerjev in spolno prisilo, homofobijo in transfobijo, prekiniti molk v zvezi s spolnim nasiljem in spolnim izkoriščanjem ali zlorabo in mlade spodbuditi, da poiščejo pomoč; poziva poljsko vlado, naj ne sprejme predlaganega osnutka zakona o spremembi člena 200b poljskega kazenskega zakonika, poljske organe pa poziva, naj zagotovijo, da bodo imeli vsi šolarji dostop do znanstveno utemeljene in celovite spolne vzgoje v skladu z mednarodnimi standardi ter da bodo tisti, ki zagotavljajo to vzgojo in informacije, deležni dejanske in objektivne podpore;

Spolno in reproduktivno zdravje ter pravice

55. opominja, da je v skladu z Listino o temeljnih pravicah, Evropsko konvencijo o varstvu človekovih pravic in sodno prakso Evropskega sodišča za človekove pravice spolno in reproduktivno zdravje žensk sestavni del človekovih pravic, vključno s pravico do življenja in dostojanstva, varovanja pred nečloveškim ali poniževalnim ravnanjem, pravico do zdravstvenega varstva, zasebnosti in izobraževanja ter prepovedjo diskriminacije, kar se odraža tudi v poljski ustavi; želi spomniti, da je Parlament v resoluciji z dne 15. novembra 2017 ostro kritiziral vsak zakonodajni predlog, ki bi prepovedal splav v primeru hude ali smrtne prizadetosti ploda, kar bi na Poljskem v praksi pomenilo drastično omejitev in skoraj prepoved dostopa do oskrbe, povezane s splavom, saj se večina zakonitih splavov opravi prav iz tega razloga¹⁰³, pri čemer je poudaril, da je univerzalni dostop do zdravstvenega varstva, tudi do spolnega in reproduktivnega zdravstvenega varstva ter s tem povezanih pravic, temeljna človekova

¹⁰² Izjava komisarke Sveta Evrope za človekove pravice z dne 14. aprila 2020.

¹⁰³ Leta 2017 je bilo 97,9 % vseh splavov opravljenih zaradi nepravilnosti pri plodu: Center za zdravstvene informacijske sisteme, poročila statističnega raziskovalnega programa MZ-29, objavljena na spletnem mestu poljskega parlamenta. Sprawozdanie Rady Ministrów z wykonywania oraz o skutkach stosowania w 2016 r. ustawy z dnia 7 stycznia 1993 r. o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży (Dz. U. poz. 78, z późnn. zm.).

pravica¹⁰⁴; obžaluje predlagane spremembe¹⁰⁵ zakona z dne 5. decembra 1996 o zdravnikih in zobozdravnikih¹⁰⁶, na podlagi katerih zdravniki v primeru, da zavrnejo zdravstveno storitev na področju spolnega in reproduktivnega zdravja, ne bodo več pravno zavezani, da predlagajo drugo ustanovo ali zdravnika; je zaskrbljen zaradi uveljavljanja ugovora vesti, pa tudi ker za ženske, ki jim je zavrnen dostop do splava, ni zanesljivih mehanizmov za napotitev ali pravočasno pritožbo; poziva poljski parlament, naj ne poskuša več omejevati spolnega in reproduktivnega zdravja in pravic žensk; je prepričan, da je odrekanje storitev na področju spolnega in reproduktivnega zdravja in pravic oblika nasilja nad ženskami in dekleti; poziva poljske organe, naj sprejmejo ukrepe in v celoti izvršijo sodbe, ki jih je v zadevah proti Poljski izreklo Evropsko sodišče za človekove pravice, ki je večkrat odločilo, da restriktivni zakoni o splavu in neizvajanje pomenijo kršenje pravic žensk¹⁰⁷;

56. opozarja, da so bili prejšnji poskusi nadaljnje omejitve pravice do splava, ki je na Poljskem že tako med najbolj omejenimi v Uniji, v letih 2016 in 2018 ustavljeni zaradi množičnega nasprotovanja poljskih državljanov na pohodih na t. i. črni petek; odločno poziva poljske organe, naj razmislijo o razveljavitvi zakona, ki ženskam in dekletom omejuje dostop do nujne kontracepcijske tabletko;

Sovražni govor, javno diskriminiranje, nasilje nad ženskami in nasilje v družini ter nestrpnostno vedenje do manjšin in drugih ranljivih skupin, vključno z osebami LGBTI

57. poziva poljske organe, naj sprejmejo vse potrebne ukrepe za odločen boj proti rasističnemu sovražnemu govoru in spodbujanju nasilja na spletu ter javno obsodijo rasistični sovražni govor javnih osebnosti, tudi politikov in medijskih uradnikov¹⁰⁸, in se od njega oddaljijo, obravnavajo predsodke in negativna čustva zoper nacionalne in etnične manjšine (vključno z Romi), migrante, begunce in prisilce za azil ter zagotovijo učinkovito izvajanje zakonov tako, da stranke ali organizacije, ki spodbujajo rasno diskriminacijo ali hujskajo k njej, razglasijo za nezakonite¹⁰⁹; poziva poljske organe, naj upoštevajo priporočila odbora OZN o odpravi rasne diskriminacije iz leta 2019¹¹⁰;

¹⁰⁴ Gl. tudi dokument komisarja Sveta Evrope za človekove pravice iz decembra 2017 o spolnem in reproduktivnem zdravju ter pravicah žensk v Evropi; izjavo strokovnjakov OZN z dne 22. marca 2018, ki svetuje delovni skupini OZN o diskriminaciji žensk, in izjavo komisarke Sveta Evrope za človekove pravice z dne 14. aprila 2020.

¹⁰⁵ Ustawa z dnia 16 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentystry oraz niektórych innych ustaw (še ni objavljeno v uradnem listu).

¹⁰⁶ Ustawa z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentystry (Dz.U. 1997 nr 28 poz. 152).

¹⁰⁷ Sodba Evropskega sodišča za človekove pravice z dne 20. marca 2007, Tysiãc proti Poljski (pritožba št. 5410/03); sodba Evropskega sodišča za človekove pravice z dne 20. marca 2007, R. R. proti Poljski (pritožba št. 27617/04); sodba Evropskega sodišča za človekove pravice z dne 30. oktobra 2012, P. in S. proti Poljski (pritožba št. 57375/08);

¹⁰⁸ Resolucija Evropskega parlamenta z dne 15. novembra 2017, točka 18; Resolucija parlamentarne skupščine Sveta Evrope 2316 (2020) z dne 28. januarja 2020 o delovanju demokratičnih institucij na Poljskem, točka 14. Sklepne ugotovitve odbora OZN za človekove pravice z dne 23. novembra 2016 o sedmem rednem poročilu Poljske, CCPR/C/POL/CO/7, točke 15–18.

¹⁰⁹ Sklepne ugotovitve odbora OZN za odpravo rasne diskriminacije iz avgusta 2019 o združenem 22., 23. in 24. rednem poročilu Poljske.

¹¹⁰ Prav tam.

58. je zelo zaskrbljen, ker je namestnik poljskega ministra za pravosodje pred kratkim izjavil, da bi morala Poljska odstopiti od Konvencije Sveta Evrope o preprečevanju nasilja nad ženskami in nasilja v družini ter o boju proti njima (Istanbulska konvencija); spodbuja poljske organe k dejanskemu izvajanju te konvencije v praksi, vključno z zagotavljanjem uporabe veljavne zakonodaje po vsej državi ter zadostnega števila kakovostnih zavetišč za ženske, ki so žrtve nasilja, in njihove otroke;
59. ugotavlja, da rezultati ankete o osebah LGBTI, ki jo je izvedla Agencija Evropske unije za temeljne pravice, kažejo na porast nestrpnosti do oseb LGBTI in nasilja nad njimi ter popolno nezaupanje poljskih anketirancev LGBTI v boj vlade proti predsodkom in nestrpnosti, saj vanj verjame le 4 % anketiranih, kar je najnižji odstotek v Uniji, najvišji odstotek anketirancev pa se zaradi strahu, da bi jih napadli, nadlegovali ali jim grozili, izogiba nekaterim krajem (79 %),
60. tudi zaradi predsedniške kampanje 2020 ponavlja stališče iz svoje resolucije z dne 18. decembra 2019, da odločno obsoja vsakršno diskriminacijo oseb LGBTI in kršitev njihovih temeljnih pravic s strani javnih organov, vključno s sovražnim govorom javnih organov in izvoljenih funkcionarjev, prepovedjo parad ponosa ter programov in kampanj ozaveščanja in neustrezno zaščito pred napadi nanje, razglasitvijo območij brez tako imenovane ideologije LGBT na Poljskem in sprejetjem regionalne listine o družinskih pravicah, s katero se diskriminirajo predvsem starši samohranilci in družine LGBTI; ugotavlja, da se od sprejetja te resolucije položaj oseb LGBTI na Poljskem ni niti malo izboljšal in da sta njihovo duševno zdravje in fizična varnost še posebej ogroženi; želi spomniti, da poleg Komisije in mednarodnih organizacij ta dejanja obsoja tudi poljski komisar za človekove pravice, ki je pri upravnih sodiščih vložil devet pritožb, v katerih je navajal, da se z razglasitvijo območij brez LGBTI krši pravo EU; opozarja, da se pri porabi kohezijskih sredstev ne sme diskriminirati na podlagi spolne usmerjenosti in da morajo občine, ki delujejo kot delodajalci, ravnati v skladu z Direktivo Sveta 2000/78/ES¹¹¹, ki prepoveduje diskriminacijo in nadlegovanje na podlagi spolne usmerjenosti pri zaposlovanju¹¹²; poziva poljske organe, naj izvajajo ustrezno sodno prakso Sodišča Evropske unije in Evropskega sodišča za človekove pravice in naj na podlagi tega obravnavajo položaj istospolnih partnerjev in staršev, da bodo v pravnem in dejanskem smislu uživali pravico do nediskriminacije¹¹³; obsoja tožbe zoper aktiviste civilne družbe, ki so objavili t. i. atlas sovraštva, v katerem so

¹¹¹ Direktiva Sveta 2000/78/ES z dne 27. novembra 2000 o splošnem okviru enakega obravnavanja pri zaposlovanju in delu (UL L 303, 2.12.2000, str. 16).

¹¹² Pismo GD REGIO Evropske komisije z dne 27. maja 2020 organom Lublinskega, Loškega, Malopolskega, Podkarpatskega in Svetokriškega vojvodstva. Gl. tudi sodbo Sodišča z dne 23. aprila 2020, Associazione Avvocatura per i diritti LGBTI, C-507/18, ECLI:EU:C:2020:289.

¹¹³ Sodba Sodišča z dne 5. junija 2018, Coman, C-673/16, ECLI:EU:C:2018:385; Sodba Evropskega sodišča za človekove pravice z dne 2. marca 2010, Kozak proti Poljski (pritožba št. 13102/02); sodba Evropskega sodišča za človekove pravice z dne 22. januarja 2008, E. B. proti Franciji (pritožba št. 43546/02); sodba Evropskega sodišča za človekove pravice z dne 19. februarja 2013, X. in drugi proti Avstriji (pritožba št. 19010/07); sodba Evropskega sodišča za človekove pravice z dne 30. junija 2016, Taddeucci in McCall proti Italiji (pritožba št. 51362/09); sodba Evropskega sodišča za človekove pravice z dne 21. junija 2015, Oliari in drugi proti Italiji (pritožbi št. 18766/11 in 36030/11); sodba Evropskega sodišča za človekove pravice z dne 14. decembra 2017, Orlandi in drugi proti Italiji (pritožbe št. 26431/12, 26742/12, 44057/12 in 60088/12); sodba Evropskega sodišča za človekove pravice z dne 14. januarja 2020, Beizaras in Levickas proti Litvi (pritožba št. 41288/15).

dokumentirani primeri homofobije na Poljskem odločno poziva poljsko vlado, naj zagotovi pravno zaščito oseb LGBTI pred vsemi oblikami kaznivih dejanj iz sovraštva in sovražnega govora;****

61. ugotavlja, da je dejstvo, da sodstvo na Poljskem ni neodvisno, že načelo vzajemno zaupanje med Poljsko in drugimi državami članicami, zlasti na področju pravosodnega sodelovanja v kazenskih zadevah, saj nacionalna sodišča zaradi velikih dvomov glede neodvisnosti poljskega pravosodja niso želela izpustiti poljskih osumljencev v skladu s postopkom v okviru evropskega naloga za prijete ali pa so imele pri tem zadržke; meni, da razpad pravne države na Poljskem zelo resno ogroža enotnost pravnega reda Unije; poudarja, da se lahko vzajemno zaupanje med državami članicami obnovi šele, ko bo zagotovljeno spoštovanje vrednot iz člena 2 PEU;
62. poziva poljsko vlado, naj spoštuje vse določbe o načelu pravne države in temeljnih pravicah, kot jih določajo Pogodbi, Listina o temeljnih pravicah, Evropska konvencija o človekovih pravicah in mednarodni standardi o človekovih pravicah, ter naj s Komisijo vzpostavi iskren dialog; poudarja, da mora torej ta dialog voditi nepristransko, na podlagi dokazov in v duhu sodelovanja; poziva jo tudi, naj sodeluje s Komisijo v skladu z načelom iskrenega sodelovanja, kot je zapisano v PEU, ter naj hitro in v celoti izvrši sodbe Sodišča Evropske unije in spoštuje primarnost prava Unije;
63. poziva Svet in Komisijo, naj načela pravne države ne razlagata ozko ter naj karseda izkoristita postopek iz člena 7(1) PEU in obravnavata posledice delovanja poljske vlade za vsa načela iz člena 2 PEU, vključno z demokracijo in temeljnimi pravicami, kot je poudarjeno v tem poročilu;
64. poziva Svet, naj čim prej nadaljuje formalna zaslišanja – zadnje je potekalo decembra 2018 – ter naj v teh zaslišanjih upošteva ves najnovejši in najpomembnejši negativen razvoj dogodkov na področju pravne države, demokracije in temeljnih pravic; poziva Svet, naj končno ukrepa v skladu s postopkom iz člena 7(1) PEU in glede na prepričljive dokaze, kot so navedeni v tej resoluciji ter številnih poročilih mednarodnih in evropskih organizacij, sodni praksi Sodišča Evropske unije in Evropskega sodišča za človekove pravice ter poročilih organizacij civilne družbe, ugotovi, da v Republiki Poljski obstaja očitno tveganje hujše kršitve vrednot iz člena 2 PEU; toplo priporoča Svetu, naj kot nadaljnji korak po zaslišanjih obravnava priporočila Poljski, kot je določeno v členu 7(1) PEU, in naj navede roke za izvedbo teh priporočil; poleg tega poziva Svet, naj poskuša pravočasno oceniti izvajanje teh priporočil; poziva Svet, naj redno obvešča Parlament in tesno sodeluje z njim ter naj deluje pregledno, da bodo lahko vse evropske institucije in organi ter organizacije civilne družbe smiselno sodelovale v teh zadevah in jih nadzirale;
65. poziva Komisijo, naj pri obravnavi očitnega tveganja, da bi Poljska lahko huje kršila vrednote, na katerih temelji Unija, izkoristi vse instrumente, ki so ji na voljo, zlasti hitri postopek za ugotavljanje kršitev in predlog Sodišču Evropske unije za sprejetje začasnih ukrepov, pa tudi proračunska orodja; poziva Komisijo, naj o tem redno obvešča Parlament in sodeluje z njim;

66. naroči svojemu predsedniku, naj to resolucijo posreduje Svetu in Komisiji, predsedniku, vladi in parlamentu Republike Poljske, vladam in parlamentom držav članic, Svetu Evrope ter Organizaciji za varnost in sodelovanje v Evropi.

OBRAZLOŽITEV

1. Institucionalno ozadje

Evropska unija temelji na vrednotah spoštovanja človekovega dostojanstva, svobode, demokracije, pravne države in spoštovanja človekovih pravic ter deluje v skladu z njimi. Evropski parlament mora brez zadržkov braniti načelo pravne države, vključno z načeli zakonitosti, kar pomeni pregleden, odgovoren, demokratičen in pluralističen postopek sprejemanja zakonodaje; pravno varnost; delitev oblasti; prepoved samovoljnega ravnanja izvršilnih oblasti; neodvisna in nepristranska sodišča; učinkovit sodni pregled s spoštovanjem temeljnih pravic in enakost pred zakonom.

Upoštevati je treba, da je Parlament že večkrat razpravljal o kopenhavski dilemi: ne more biti v skladu s pravom Unije in njenimi vrednotami, da se države kandidatke na poti k vstopu v Unijo preverjajo na podlagi spoštovanja načel pravne države, demokracije in temeljnih pravic, ni pa nadaljnega preverjanja o spoštovanju teh vrednot po vstopu v Unijo. Vrednote, na katerih temelji Unija (člen 2 PEU), niso le zahteve za pristop k Uniji, ampak so zavezujoče tudi po tem, ko je država polnopravna članica Unije. Zato je izredno pomembno imeti skupek orodij za izvrševanje načel pravne države, da se obvezno uresničujejo zgoraj navedene vrednote.

Evropska komisija je 20. decembra 2017 objavila obrazloženi predlog na podlagi člena 7(1) PEU za sklep Sveta o ugotovitvi očitnega tveganja hujše kršitve načela pravne države v Republiki Poljski. Postopek iz člena 7(1) PEU omogoča, da v primeru očitnega tveganja hujše kršitve skupnih vrednot Unija posreduje v preventivni fazi. Svet za splošne zadeve je doslej Poljsko zaslišal trikrat, vsa tri zaslišanja pa so bila izvedena leta 2018. Komisija je od takrat v okviru Sveta zagotavljala najnovejše informacije o spoštovanju načela pravne države na Poljskem, vendar nadaljnja zaslišanja niso bila organizirana.

Komisija je hkrati z začetkom postopka iz člena 7(1) PEU v zvezi s Poljsko proti njej začela tudi štiri postopke za ugotavljanje kršitev v zvezi s pravosodnimi reformami, od katerih sta dva končala s sodbo Sodišča Evropske unije, v kateri so bile ugotovljene kršitve načela učinkovitega pravnega varstva iz člena 19(1) PEU.

Evropski parlament je v več resolucijah, sprejetih v zadnjih letih, izrazil pomisleke v zvezi s spoštovanjem načela pravne države na Poljskem, ki se nanašajo na delovanje zakonodajnega in volilnega sistema, neodvisnost sodstva in pravice sodnikov ter varstvo temeljnih pravic, vključno s pravicami pripadnikov manjšin.

Glede na to, da spoštovanje načela pravne države na Poljskem ne le ni bilo obravnavano, temveč se je od začetka uporabe člena 7(1) PEU resno poslabšalo, poročevalec poudarja pomen tega vmesnega poročila, katerega namen je

- oceniti razvoj dogodkov v zvezi s spoštovanjem načela pravne države, demokracije in temeljnih pravic na Poljskem od leta 2015;
- pozvati Komisijo in Svet, naj razširita področje uporabe postopka iz člena 7(1) PEU, da bo vključevalo očitna tveganja hujših kršitev demokracije in temeljnih pravic, vključno s pravicami pripadnikov manjšin;

- pozvati poljske organe, Svet in Komisijo, naj v okviru svojih pristojnosti hitro ukrepajo in obravnavajo to resno krizo na področju pravne države.

Poročevalec je prevzel nalogo izvedbe poglobljene analize, pri čemer je upošteval mnenja, ki so jih izdale evropske in mednarodne organizacije, kot so organi Sveta Evrope, OVSE/ODIHR in Organizacija združenih narodov, ter sodbe nacionalnih, evropskih in mednarodnih sodišč. Želi, da to poročilo temelji na dejstvih, kot so jih analizirale zaupanja vredne institucije in organizacije, katerih pogodbenica je Poljska in/ali katerih standarde in načine dela je sprejela.

Odbor za državljanske svoboščine, pravosodje in notranje zadeve je poleg tega septembra 2018 organiziral misijo v Varšavo, kjer se je delegacija srečala s predstavniki poljske vlade, sejma in senata, političnih strank, pravosodnih institucij, predstavniki OVSE/ODIHR, delavci v pravni stroki, novinarji in predstavniki civilne družbe, ter organiziral dve zaslišanji, leta 2018 in 2020, da bi ocenil spoštovanje načela pravne države na Poljskem. Poročevalec se je nadalje srečal z različnimi deležniki (nevladnimi organizacijami, akademiki, novinarji, sodniki itd.) in člani poljske vlade, da bi prisluhnil neposredno tistim, ki se z razmerami soočajo na terenu (gl. zakonodajno sled v prilogi).

2. Ocena razvoja dogodkov v zvezi s spoštovanjem načela pravne države, demokracije in temeljnih pravic na Poljskem od leta 2015

Neodvisnost sodstva in pravice sodnikov

Na področju pravne države v strogem smislu neodvisnosti sodstva se razmere na Poljskem vse prej kot izboljšujejo, pri čemer ostajajo ali se povečujejo pomisleki v zvezi z vsemi vidiki, razkritimi v tem poročilu: politizacijo poljskega ustavnega sodišča že leta 2015; sestavo in delovanjem novega nacionalnega sodnega sveta; skrbnim nadzorom ministra za pravosodje, ki je tudi generalni državni tožilec, nad državnim tožilstvom; vzpostavitvijo disciplinskega senata in senata za izredno pravno sredstvo v okviru vrhovnega sodišča; sistematičnim ustrahovanjem sodnikov in disciplinskimi postopki proti vsem sodnikom, ki izrazijo svoje mnenje o teh reformah.

Evropska komisija je nedavno, 29. aprila 2020, sprožila postopek za ugotavljanje kršitev v zvezi s tako imenovanim zakonom za utišanje sodstva. Novi zakon o sodstvu, ki je začel veljati 14. februarja 2020, je očitno nezdržljiv z načelom primarnosti prava Unije, saj sodnikom onemogoča opravljanje dolžnosti na podlagi prava Unije, in sicer da ne upoštevajo nacionalnih določb, ki so v nasprotju s pravom Unije. Pomembni pomisleki v zvezi s tem zakonom vključujejo uvedbo dodatnih disciplinskih kršitev in sankcij zoper sodnike in predsedstva sodišč, ki bi lahko s tem, da sodnikom prepovedujejo vsakršno politično delovanje in jim nalagajo obveznost javnega razkritja članstva v združenjih, ogrozile načelo neodvisnosti sodstva ter svobode izražanja in združevanja sodnikov.

V okviru misije Odbora za državljanske svoboščine, pravosodje in notranje zadeve ter izmenjav stališč s poljskima ministrom in namestnikom ministra za pravosodje so poljski organi kot razloge za temeljito reorganizacijo poljskega pravosodnega sistema od leta 2015 navedli nezadovoljstvo državljanov s hitrostjo in učinkovitostjo delovanja pravosodja, domnevno koruptivnost in kazniva dejanja ali kršitve posameznih sodnikov, ki niso bili kaznovani, in

potrebo po odpravi ostankov komunističnega sistema v sodstvu.¹ Poročevalec vztraja, da navedeni razlogi ne upravičujejo strogega nadzora izvršilne oblasti nad sodstvom, ki so ga omogočile reforme. Domnevne primere korupcije ali kazniva dejanja je treba preganjati pri posameznikih, pri čemer je Evropsko sodišče za človekove pravice jasno poudarilo, da je treba individualizirati tudi proces lustracije ter da je lahko ta proces manj utemeljen, če se izvede dolgo časa po koncu komunističnega režima.²

Delovanje zakonodajnega in volilnega sistema

Poročevalec je prav tako imel pomisleke glede organizacije predsedniških volitev v posebnem času epidemije: obstajalo je očitno tveganje, da enakopravnih, neposrednih in tajnih volitev, kot so določene v poljski ustavi, ne bi bilo mogoče izvesti na podlagi pravične volilne kampanje z enakim dostopom do medijev. Po podatkih opazovalcev Urada za demokratične institucije in človekove pravice pri Organizaciji za varnost in sodelovanje v Evropi (OVSE/ODIHR) je lahko kampanja obeh kandidatov na predsedniških volitvah na koncu potekala svobodno, čeprav sta volitve omadeževali sovražnost in pristranskost javne radiotelevizije. Prisotna sta bila negativna kampanja in medsebojno blatenje, zelo zaskrbljujoča pa so bila poročila o grožnjah politikom in novinarjem. Kampanjo takrat aktualnega predsednika in poročanje javne radiotelevizije je tako kot v prvem krogu zaznamovala homofobna, ksenofobna in antisemitska retorika.³

Varstvo temeljnih pravic, vključno s pravicami pripadnikov manjšin

Spolno in reproduktivno zdravje ter pravice so na Poljskem ogrožene. S predlagano prepovedjo prekinitve nosečnosti zaradi hude ali smrtne anomalije ploda bi se še dodatno omejil že tako restriktiven zakon o umetni prekinitvi nosečnosti, to pa bi pomenilo skoraj popolno prepoved splava. Poleg tega je osnutek zakona o inkriminaciji spolne vzgoje mladoletnikov vzbudil resno zaskrbljenost v Evropskem parlamentu ter drugih mednarodnih organih in organizacijah civilne družbe. Medtem ko se je civilna družba med izbruhom covid-19 težko ukvarjala s temi temami, je poljski parlament glasoval o spremembah zakona z dne 5. decembra 1996 o zdravnikih in zobozdravnikih, na podlagi katerih zdravniki v primeru, da zavrnejo zdravstveno storitev na področju spolnega in reproduktivnega zdravja, ne bodo več pravno zavezani, da predlagajo drugo ustanovo ali zdravnika.

Zelo zaskrbljujoča je tudi raven varstva manjšin ter pravic žensk in oseb, ki se opredeljujejo kot osebe LGBTI, saj je dolžnost držav članic, da varujejo moralno in fizično integriteto vseh državljanov. Poročevalec močno obžaluje, da se nekatera območja v Evropski uniji razglašajo za območja brez ideologij, ki sploh ne obstajajo.

¹ Odbor LIBE, poročilo o misiji z dne 3. decembra 2018 po napotitvi ad hoc delegacije na Poljsko o stanju na področju pravne države (19. do 21. september 2018).

² Zadeva ESČP Sžro proti Estoniji, 3. september 2015, točke 60–62; četrto priporočilo Komisije (EU) 2018/103 z dne 20. decembra 2017, točka 9; Resolucija parlamentarne skupščine Sveta Evrope 2316 (2020) z dne 28. januarja 2020 o delovanju demokratičnih institucij na Poljskem, točka 13.

³ Sporočilo OVSE za javnost, 13. julij 2020: <https://www.osce.org/odihr/elections/poland/457204>.

V poročilu je obravnavanih tudi več drugih pomislekov glede temeljnih pravic, med drugim v zvezi s pravico do poštenega sojenja, svobodo medijev in akademsko svobodo, svobodo zbiranja in združevanja ter pravico do varstva zasebnosti.

3. Razširitev področja uporabe postopka iz člena 7(1) PEU

Poročevalec želi, da bi se z vmesnim poročilom dal nov zagon postopku iz člena 7(1) PEU, tako da bi bila vanj poleg najnovejših spornih sprememb poljskega pravosodnega sistema vključena tudi analiza razmer na področju demokracije in temeljnih pravic na Poljskem, ki jim je treba nameniti posebno pozornost.

4. Poziv poljskim organom, Svetu in Komisiji k ukrepanju

Poročevalec poziva poljsko vlado, naj spoštuje vse določbe o načelu pravne države in temeljnih pravicah, kot jih določajo Pogodbi, Listina o temeljnih pravicah, Evropska konvencija o človekovih pravicah in mednarodni standardi o človekovih pravicah, naj hitro izvrši sodbe Sodišča Evropske unije in spoštuje primarnost prava Unije ter naj s Komisijo vzpostavi neposreden dialog.

Poročevalec je zaskrbljen zaradi nedejavnosti Sveta pri obravnavi spoštovanja načela pravne države na Poljskem in države članice poziva, naj čim prej nadaljujejo formalna zaslišanja, da bi vključile najnovejši in najpomembnejši negativen razvoj dogodkov na področju pravne države, demokracije in temeljnih pravic. Kar je še pomembneje, poročevalec poziva Svet, naj končno ukrepa v skladu s postopkom iz člena 7(1) PEU in glede na prepričljive dokaze, kot so navedeni v tej resoluciji ter številnih poročilih mednarodnih in evropskih organizacij, sodni praksi Sodišča in Evropskega sodišča za človekove pravice ter poročilih organizacij civilne družbe, ugotovi, da v Republiki Poljski obstaja očitno tveganje hujše kršitve načela pravne države, in naj v skladu s postopkom iz člena 7(1) PEU na Poljsko naslovi priporočila.

Nazadnje je Komisija pozvana, naj pri obravnavi očitnega tveganja, da bi Poljska lahko huje kršila vrednote, na katerih temelji Unija, v celoti izkoristi razpoložljive instrumente za ta namen, zlasti hitri postopek za ugotavljanje kršitev in predlog Sodišču za sprejetje začasnih ukrepov.

**PRILOGA: SEZNAM SUBJEKTOV IN OSEB,
OD KATERIH JE POROČEVALEC PREJEL PRISPEVEK**

Naslednji seznam je bil pripravljen povsem prostovoljno. Zanj je odgovoren izključno poročevalec. Pri pripravi poročila do sprejetja v odboru je prejel prispevke od naslednjih subjektov ali oseb:

Subjekt oziroma oseba
Aborcyjny Dream Team
Amnesty International (AI)
Avstrijska odvetniška zbornica
Kampanja proti homofobiji
Forum za civilni razvoj (FOR)
Komisar za človekove pravice, Poljska
Hrvaško predsedstvo Sveta Evropske unije
Evropsko sodniško združenje (EAJ)
Evropska komisija
Finsko predsedstvo Sveta Evropske unije
Vlada Republike Poljske
Organizacija Human Rights Watch (HRW)
Mednarodna komisija pravnikov (ICJ)
Mednarodna zveza za človekove pravice (FIDH)
Združenje poljskih sodnikov IUSTITIA
Zavod za evropsko politiko odprte družbe (OSEPI)
Parlamentarna skupščina Sveta Evrope
Helsinška fundacija za človekove pravice na Poljskem (HFHR)
Poljsko združenje novinarjev (SDP)
Prof. Ewa Łętowska, Inštitut za pravne študije pri Poljski akademiji znanosti
Prof. Laurent Pech, Univerza Middlesex v Londonu
Društvo novinarjev

6.7.2020

MNENJE ODBORA ZA PRAVICE ŽENSK IN ENAKOST SPOLOV

za Odbor za državljanske svoboščine, pravosodje in notranje zadeve

o obstoju očitnega tveganja, da bi lahko Republika Poljska huje kršila načela pravne države (2017/0360R(NLE))

Pripravljavka mnenja: Evelyn Regner

PA_Consent_Interim

POBUDE

Odbor za pravice žensk in enakost spolov poziva Odbor za državljanske svoboščine, pravosodje in notranje zadeve kot pristojni odbor, da v poročilo, ki ga sprejme, vključi naslednje pobude:

- ob upoštevanju dokumenta komisarja Sveta Evrope za človekove pravice iz decembra 2017 z naslovom Spolno in reproduktivno zdravje ter pravice žensk v Evropi,
- ob upoštevanju resolucije Evropskega parlamenta z dne 14. novembra 2019 o kriminalizaciji spolne vzgoje na Poljskem¹,
- ob upoštevanju priporočil Svetovne zdravstvene organizacije iz leta 2019 o spolnem in reproduktivnem zdravju mladostnikov ter njihovih pravicah na tem področju in publikacije regionalnega urada Svetovne zdravstvene organizacije za Evropo z naslovom Standardi za spolno vzgojo v Evropi. Okvir za politične odločevalce, izobraževalne in zdravstvene organe in strokovnjake,
- ob upoštevanju resolucije Evropskega parlamenta z dne 13. februarja 2019 o nazadovanju na področju pravic žensk in enakosti spolov v EU²,
- ob upoštevanju rezultatov ankete II o LGBTI, ki jo je izvedla Agencija za temeljne pravice, v kateri se kaže zlasti porast nestrpnosti in nasilja zoper osebe LGBTI na Poljskem, pri čemer je stopnja zaupanja poljskih anketirancev LGBTI, da se vlada bori proti predsodkom in nestrpnosti, najnižja v EU (zgolj 4-odstotna), in po kateri je na Poljskem najvišji (79-odstoten) delež anketirancev, ki se nekaterim krajem izogibajo iz strahu pred napadi, nadlegovanjem in grožnjami,
- ob upoštevanju Listine Evropske unije o temeljnih pravicah (v nadaljnjem besedilu:

¹ Sprejeta besedila, P9_TA(2019)0058.

² Sprejeta besedila, P8_TA(2019)0111.

listine), zlasti členov 1, 2, 3, 10, 11, 21, 35 in 45,

- ob upoštevanju člena 2 Pogodbe o Evropski uniji (PEU) o ustanovnih vrednotah Unije in člena 7 PEU, po katerem se ugotovi, ali država članica huje in vztrajno krši vrednote iz člena 2,
 - ob upoštevanju člena 8 Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU) o enakosti žensk in moških ter člena 9 PDEU o boju proti socialni izključenosti in visoki stopnji izobraževanja, usposabljanja in varovanja človekovega zdravja, naslova IV PDEU o prostem pretoku oseb, storitev in kapitala in naslova V PDEU o področju svobode, varnosti in pravice,
- A. ker člen 35 listine določa, da ima „Vsakdo [...] pravico do preventivnega zdravstvenega varstva in do zdravniške oskrbe v skladu s pogoji, ki jih določajo nacionalne zakonodaje in običaji“, in ima namen zagotavljati visoko raven varovanja zdravja ljudi; ker so razpoložljivo in cenovno dostopno spolno in reproduktivno zdravje in pravice, vključno s kontracepcijo ter varnim in zakonitim splavom, povezane z različnimi človekovimi pravicami, kot so pravica do življenja in dostojanstva, zaščita pred nečloveškim in ponižujočim ravnanjem, pravica dostopa do zdravstvenega varstva, pravica do zasebnosti, pravica do izobraževanja in prepoved diskriminacije; ker je odrekanje spolnega in reproduktivnega zdravja in pravic v nasprotju s sodbami odbora za človekove pravice OZN in Evropsko konvencijo o človekovih pravicah;
- B. ker Unija temelji na vrednotah spoštovanja človekovega dostojanstva, svobode, demokracije, enakosti, pravne države in spoštovanja človekovih pravic, vključno s pravicami pripadnikov manjšin, kot je določeno v členu 2 PEU in zapisano v mednarodnih pogodbah o človekovih pravicah; ker na teh vrednotah, ki so skupne državam članicam in so se jim vse prostovoljno zavezale, temeljijo pravice oseb, ki živijo v Uniji; ker člen 7 PEU določa, da je mogoče državi članici, ki resno in vztrajno krši vrednote iz člena 2, začasno odvzeti nekatere pravice, ki jih imajo države članice v skladu s Pogodbama, vključno z glasovalnimi pravicami v Svetu;
- C. ker se v poljskem parlamentu obravnavata dva predloga zakona, pripravljena na podlagi državljanskih pobud; ker je prvi znan kot predlog zakona o odpravi splava, s katerim bi še poostriili poljski zakon o družinskem načrtovanju, zaščititi človeškega zarodka in pogojih za zakonito prekinitve nosečnosti, ki je že zdaj najbolj omejevalen zakon o splavu v EU, in onemogočili zakonit dostop do splava v primerih resne ali smrtonosne nenormalnosti zarodka, kar pomeni temeljno odrekanje dostopa do splava; ker drugi predlog zakona obravnava zaustavitev pedofilije, z njim pa naj bi dosegli, da bo spolna vzgoja mladoletnikov, ki jo izvajajo učitelji, zdravstveni delavci in drugi izobraževalni strokovnjaki, postala kaznivo dejanje, zanjo pa zagrožena zaporna kazen;
- D. ker je celovita, starosti primerna in na dokazih temelječa spolna vzgoja pomembna, da otroci in mladi razvijejo sposobnost za zdrave, enakopravne, plodne in varne odnose, pa tudi zaradi pozitivnega učinka na enakost spolov, tudi s spreminjanjem škodljivih standardov na področju spolov in odnosa do nasilja na podlagi spola, homofobije in transfobije, da se preprečijo diskriminacija in vse oblike zlorabe in nasilja na podlagi spola ter prispeva k zmanjšanju najstniške nosečnosti, omejitvi tveganega ravnanja in povečani uporabi kontracepcije;

- E ker je bil poljski parlament pravno zavezan, da v šestih mesecih po prevzemu mandata pregleda osnutke zakonov, nastalih na podlagi državljanskih pobud; ker je poljski parlament 16. aprila 2020 glasoval, da se predloga zakona, nastala na podlagi državljanskih pobud o dostopu do splava in o spolni vzgoji mladoletnikov, vrmeta v obravnavo odboru; ker datumi obravnave predlogov zakonov v parlamentarnih odborih še niso bili napovedani;
- F. ker so predlogi zakonov v letu 2016, 2018 in 2020, ki nalagajo omejevalne ukrepe proti splavu ali s katerimi se poskuša uvesti skoraj popolna prepoved pravice do splava, sprožili množične proteste žensk in organizacij civilne družbe po vsej državi in v tujini, vključno s stavko žensk na „črni ponedeljek“ leta 2016; ker se je od začetka leta 2019 več kot 80 območij, okrožij in občin s sprejetjem resolucij razglasilo za območje brez tako imenovane ideologije LGBT ali v celoti ali delno sprejelo Regionalno listino o družinskih pravicah, ki diskriminira predvsem starše samohranilce ter starše in osebe LGBTI ter dejansko omejuje svobodo gibanja državljanov EU, kar je obžalovanja vredno;
1. pozdravlja, da poljski parlament 16. aprila 2020 ni sprejel dveh predlogov zakonov na podlagi državljanskih pobud o dostopu do splava ter o celoviti in starosti primerni spolni vzgoji mladoletnikov; obžaluje, da poljski parlament teh dveh predlogov ni preprosto zavrnil, in ugovarja temu, da sta bila vrnjena v nadaljnjo obravnavo odboru, saj oba spodkopavata človekove pravice; meni, da bi z možnostjo, da se o teh predlogih zakonov v prihodnje glasuje, lahko ogrozili ustanovna načela EU, kot so zapisana v členu 2 PEU, zlasti spoštovanje človekovih pravic in človekovega dostojanstva, nediskriminacija in enakost, vključno z enakostjo med ženskami in moškimi, spolnim in reproduktivnim zdravjem in pravicami, pravicami LGBTI in delom civilne družbe;
 2. poziva poljsko vlado in poslance poljskega parlamenta, naj teh dveh predlogov zakonov ne obravnavajo, ker je v državi in Evropi prišlo do burne, potrebne in zakonite razprave zaradi moralnih vprašanj in do protestov, ki jih ti predlogi sprožajo, in ker bi bili življenje in temeljne pravice na tisoče žensk, parov in družin, otrok in mladostnikov, zlasti najmlajših in najranljivejših v družbi, kot tudi življenja in pravice izobraževalnega osebja na področju spolnega in reproduktivnega zdravstvenega varstva, vključno z učitelji, terenskimi delavci, zdravstvenim osebjem in aktivisti na področju pravic, nepopravljivo prizadeti; je globoko zaskrbljen zaradi ponovljenih poskusov, da se z namenom omejevanja pravic žensk in enakosti spolov uvede, obravnava in spreminja zakonodaja; poziva poslance poljskega parlamenta, naj se vzdržijo vseh nadaljnjih poskusov omejevanja spolnega in reproduktivnega zdravja in pravic žensk in mladoletnih oseb;
 3. obžaluje nedavne zakonodajne predloge, po katerih medicinske ustanove ne bi bile več pravno zavezane navesti drugo ustanovo, če kateri od zdravnikov zavrne splav zaradi osebnega prepričanja; ponavlja, da je zaskrbljen zaradi uporabe ugovora vesti, tudi ker ni zanesljivih mehanizmov za napotitve ali pravočasne rešitve za ženske, ki pravno ne morejo dostopati do splava; opozarja, da zdravnikom v skladu s pravom o človekovih pravicah ne bi smelo biti dovoljeno, da ženskam jemljejo neodtujljivo pravico do pravočasnega dostopa do polnega obsega storitev spolne in reproduktivnega zdravja ter pravico do življenja, zdravja in zasebnosti; poziva poljsko vlado, naj izpolni sodbo

Evropskega sodišča za človekove pravice³, ki je razsodilo, da je oviranje dostopa do zakonitega splava v praksi kršitev človekovih pravic in zato vključijo v svojo zakonodajo predpis, da mora medicinska ustanova v primeru zavrnitve navesti drugega strokovnjaka ali ustanovo, ki bo izvedel postopek splava; poziva k razveljavitvi zakona, s katerim je omejen dostop žensk in deklet do tabletko za nujno kontracepcijo;

4. odločno poudarja, da je odrekanje storitev na področju spolnega in reproduktivnega zdravja oblika nasilja nad ženskami in dekleti ter opozarja, da se z nedostopnostjo točnih znanstvenih informacij kršijo pravice posameznikov do ozaveščene izbire na področju svojega spolnega in reproduktivnega zdravja ter pravic;
5. spodbuja poljske organe, naj konkretno in dejansko izvajajo Istanbulsko konvencijo Sveta Evrope, zlasti z zagotavljanjem, da se obstoječa zakonodaja uporablja v vsej državi in zagotovitvijo zadostnega števila in kakovosti zatočišč za ženske, ki so žrtve nasilje, in njihove otroke;
6. je zaskrbljen zaradi nazadovanja na področju ženskih pravic, zmanjševanja prostora za civilno družbo in neprimerne stopnje varstva temeljne človekove pravice žensk in mladostnic do zdravja na Poljskem, vključno s spolnim in reproduktivnim zdravjem ter sorodnimi pravicami, tudi dostopom do informacij in samoodločbe, kot bistvenega sestavnega dela te pravice, ki ga varuje pravo na mednarodni ravni; je zaskrbljen tudi zaradi izgube pravic mladih LGBTI, katerih duševno zdravje in telesna varnost sta še posebej ogrožena zaradi stalnih napadov vlade na aktiviste in organizacije z racijami, odvzemom sredstev in ustrahovanjem;
7. poudarja, da so neoviran in pravočasen dostop do storitev reproduktivnega zdravja ter spoštovanje reproduktivne avtonomnosti in odločitev žensk bistveni za zaščito človekovih pravic žensk in enakosti spolov; opozarja na večkratno potrditev mednarodnih organov za človekove pravice, da so zelo omejevalni zakoni o splavu v nasprotju s standardi človekovih pravic in jih je treba reformirati; opozarja, da je Parlament v resolucijah z dne 14. septembra 2016⁴ in 15. novembra 2017⁵ že ostro obsojal zakonodajne predloge, ki bi prepovedali splav v primeru hude ali smrtne prizadetosti zarodka, s čimer bi dobesedno prepovedali dostop do splava na Poljskem, saj se večina pravnih splavov izvaja zaradi tega razloga;
8. poudarja, da ženske, ki se odločijo za prekinitev nosečnosti, potujejo v drugo državo, kjer so storitve splava varne in zakonite, ali pa doma uporabijo potencialno nevarne postopke, pri katerih tvegajo življenje, kar velja zlasti za revne ženske; znova poudarja, da je odrekanje storitev spolnega in reproduktivnega zdravja in pravic, vključno z varnim in zakonitim splavom, ena od oblik nasilja nad ženskami in dekleti;
9. znova odločno poudarja, da je dostop do izčrpnih in starosti primernih informacij o spolu, spolnosti in dostopu do spolnega in reproduktivnega zdravstvenega varstva, vključno s spolno vzgojo, načrtovanjem družine, kontracepcijskimi metodami ter varnim in zakonitim splavom, bistvenega pomena za oblikovanje pozitivnega in spoštljivega pristopa k spolnosti in spolnim odnosom, poleg možnosti varne spolne

³ R.R., TYSIAC in P. in S. proti Poljski (Vloge št. Nos 27617/04, 5410/03, 57375/08)

⁴ UL C 204, 13.6.2018, str. 95.

⁵ UL C 356, 4.10.2018, str. 44.

izkušnje brez tveganja, prisile, diskriminacije in nasilja;

10. znova poudarja, da je treba mlade opolnomočiti in zaščititi z dostopom do izčrpnih in starosti primernih informacij o spolu in spolnosti ter dostopom do spolnega in reproduktivnega zdravstvenega varstva; poudarja, da pomanjkanje informacije in izobraževanja o spolu in spolnosti ogroža varnost in dobrobit mladih, ker jih, namesto da bi jih zaščitilo, izpostavlja spolnemu izkoriščanju, zlorabi in nasilju, kar velja tudi za deklince in mlade LGBTI, ki so še posebej izpostavljeni neenakosti med spoloma in družbenim normam; poziva, da je treba izobraževalno osebje, zdravnike in oskrbovalce podpreti, zaščititi in spodbujati k temu, da širijo te informacije;
11. opozarja, da izobraževanje ni samo samostojna človekova pravica, ampak tudi pogoj za uživanje drugih temeljnih pravic in svoboščin; opozarja, da ima Poljska v skladu z mednarodnimi človekovimi pravicami dolžnost zagotavljati celovito, obvezno, starosti primerno, standardizirano, na dokazih temelječe in točno znanstveno spolno vzgojo; opozarja, da mora biti ta vzgoja nujno del šolskega učnega načrta, da bi lahko izpolnili standarde Svetovne zdravstvene organizacije za Evropo, da se mladi izobražujejo in ščitijo; potrjuje, da bi morale tako izobraževanje obsegati spolno usmerjenost in spolno identiteto, spolno izražanje, odnose in soglasje ter informacije o negativnih izidih ali boleznih, kot so spolno prenosljive okužbe in HIV, nenačrtovana nosečnost, spolno nasilje in škodljive prakse, kot sta spletno navezovanje stikov za spolne namene in pohabljanje ženskih spolnih organov;
12. poziva poljsko vlado, naj sprejme ustrezne pravne ukrepe proti resolucijam, ki so jih regionalni in lokalni organi sprejeli v zvezi z vzpostavitvijo tako imenovanih „območij brez LGBT“ na Poljskem, ki kršijo temeljne pravice in podpihujejo še več sovraštva, strahu in nevarnosti zoper osebe LGBTI+ na Poljskem, ter naj nemudoma obsodi te pobude; opozarja na svojo resolucijo z dne 18. decembra 2019 o javnem diskriminiranju oseb LGBTI in sovražnem govoru proti njim, vključno z območji brez LGBTI⁶; poziva poljsko vlado, naj naredi vse, da zaščiti ljudi LGBTI+, obravnava vse kršitve človekovih pravic in jamči za pravice in svoboščine posameznikov in organizacij v družbi, ki zastopajo interese žensk in ljudi LGBTI+;
13. opozarja, da je mogoče uporabiti člen 7 PEU v primeru resne nevarnosti, da bo država članica huje kršila vrednote iz člena 2 PEU; je trdno prepričan, da kršitve pravic žensk, oseb LGBTI+ in drugih manjšin pomeni hudo kršitev vrednot enakosti in spoštovanja človekovih pravic, vključno s pravicami oseb, ki pripadajo manjšinam iz člena 2 PEU; poziva Komisijo, naj spremlja razmere, da oceni, ali vzpostavitev območij brez LGBTI v tretjini poljskih občin, homofobne izjave in druge kršitve pravic manjšin predstavljajo kršitev člena 2 PEU, člena 3(2) PEU, člena 21 PDEU, naslovov IV in V PDEU in člena 45 listine; poziva Komisijo, naj potem v skladu s členom 258 PDEU preuči možnost obrazloženega mnenja in v tem primeru razmisli o uvedbi primernega postopka za ugotavljanje kršitev; poziva Komisijo, naj začasno zaustavi plačila strukturnih sredstev EU v regijah, kjer bi jih uporabili za ukrepe proti LGBTI+, ki kršijo vrednote EU; poziva Svet, naj ta vprašanja obravnava v okviru svoje trenutne predstavitve razmer na Poljskem;

⁶ Sprejeta besedila, P9_TA(2019)0101.

14. poziva poljsko vlado, naj spolno usmerjenost, spolno identiteto in spolne značilnosti vključi kot zaščitene osebnostne lastnosti v kazenski zakonik, da zaščiti pravice vseh oseb LGBTI+ na Poljskem;
15. poziva k celoviti starosti primerni spolni in protidiskriminacijski vzgoji na Poljskem, ki bo v skladu z mednarodnimi standardi, da se odpravijo homofobija, diskriminatorni odnosi, stereotipi o spolih in miti o spolnosti in reproduktivnem zdravju; poziva poljsko vlado, naj zagotovi, da bodo imeli mladi dostop do celovite, starosti primerne, na dokazih temelječe spolne in protidiskriminacijske vzgoje v učnem načrtu, ki bo v skladu z evropskimi in mednarodnimi standardi, ter naj zagotovi, da bodo kvalificirani učitelji ali izobraževalno osebje z dejstvi in stvarno podprti pri tem izobraževanju; poziva poljske organe, naj se vzdržijo sprejemanja politike, ki bo v nasprotju s temi cilji, in sprejemanja disciplinskih ukrepov zoper učitelje in izobraževalno osebje ali njihove stigmatizacije zaradi poučevanja o spolnosti in protidiskriminaciji;
16. poziva poljske organe, naj upoštevajo priporočila Evropskega parlamenta iz resolucije z dne 14. novembra 2019 o kriminalizaciji spolne vzgoje na Poljskem⁷, pa tudi priporočila Sveta Evrope in Svetovne zdravstvene organizacije;
17. meni, da bi moralo biti od spoštovanja vrednot Evropske unije odvisno, ali bo Parlament odobril večletni finančni okvir za 2021–2027, ki vključuje program o pravicah in vrednotah; znova poziva k mehanizmu zaščite proračuna Unije v primeru splošnih pomanjkljivosti v zvezi z načelom pravne države v državah članicah in je pripravljen odstopiti od odobritve večletnega finančnega okvira, če ne bo političnega soglasja o tem mehanizmu; poziva poljske organe, naj z instrumenti na ravni EU, kot je večletni finančni okvir, in drugimi pilotnimi projekti zagotovijo ustrezna finančna sredstva, da bo večletni finančni okvir na voljo za organizacije, ki varujejo temeljne pravice, vključno z organizacijami za ženske pravice in LGBTI+, ter naj odpravijo vse večjo birokratizacijo in omejitve pri financiranju organizacij za temeljne pravice, vključno z organizacijami za pravice žensk in aktivisti.

7

POSTOPEK V ODBORU, ZAPROŠENEM ZA MNENJE

Naslov	Ugotovitev obstoja očitnega tveganja, da bi Republika Poljska lahko huje kršila načela pravne države
Referenčni dokumenti	2017/0360R(NLE)
Pristojni odbor	LIBE
Mnenje pripravil Datum razglasitve na zasedanju	FEMM 27.5.2020
Pripravljavec/-ka mnenja Datum imenovanja	Evelyn Regner 27.4.2020
Datum sprejetja	3.7.2020
Izid končnega glasovanja	+: 24 -: 6 0: 3

**POIMENSKO GLASOVANJE PRI KONČNEM GLASOVANJU
V ODBORU, ZAPROŠENEM ZA MNENJE**

24	+
RE	Abir Al-Sahlani, Samira Rafaela, María Soraya Rodríguez Ramos, Hilde Vautmans, Chrysoula Zacharopoulou
GUE/NGL	Eugenia Rodríguez Palop, Elena Koundura (Elena Kountoura)
EPP	Frances Fitzgerald, Cindy Franssen, Arba Kokalari, Sirpa Pietikäinen, Christine Schneider, Elisavet Vozemberg-Vrionidi (Elissavet Vozemberg-Vrionidi)
S&D	Robert Biedroń, Viliija Blinkevičiūtė, Heléne Fritzon, Lina Gálvez Muñoz, María Noichl, Pina Picierno, Evelyn Regner
GREENS/EFA	Terry Reintke, Diana Riba i Giner, Ernest Urtasun, Alice Kuhnke

6	-
ID	Christine Anderson, Simona Baldassarre, Annika Bruna, Isabella Tovaglieri
ECR	Margarita de la Pisa Carrión, Jadwiga Wiśniewska

3	0
EPP	Rosa Estaràs Ferragut, Elżbieta Katarzyna Łukacijewska, Livia Járóka

Uporabljeni znaki:

+ : za

- : proti

0 : vzdržani

POSTOPEK V PRISTOJNEM ODBORU

Naslov	Ugotovitev obstoja očitnega tveganja, da bi Republika Poljska lahko huje kršila načela pravne države	
Referenčni dokumenti	2017/0360R(NLE)	
Datum posvetovanja / Zahteva za odobritev	7.5.2020	
Pristojni odbor Datum razglasitve na zasedanju	LIBE 27.5.2020	
Odbori, zaprošeni za mnenje Datum razglasitve na zasedanju	AFCO 27.5.2020	FEMM 27.5.2020
Odbori, ki niso podali mnenja Datum sklepa	AFCO 8.6.2020	
Poročevalec/-ka Datum imenovanja	Juan Fernando López Aguilar 14.10.2019	
Obraznava v odboru	13.7.2020	14.7.2020
Datum sprejetja	16.7.2020	
Izid končnega glasovanja	+: -: 0:	52 15 0
Poslanci, navzoči pri končnem glasovanju	Magdalena Adamowicz, Konstandinos Arvanitis (Konstantinos Arvanitis), Katarina Barley, Pietro Bartolo, Nicolas Bay, Vladimír Bilčík, Vasile Blaga, Ioan-Rareş Bogdan, Saskia Bricmont, Joachim Stanisław Brudziński, Jorge Buxadé Villalba, Damien Carême, Caterina Chinnici, Clare Daly, Marcel de Graaff, Lena Düpont, Laura Ferrara, Nicolaus Fest, Jean-Paul Garraud, Sylvie Guillaume, Andrzej Halicki, Balázs Hidvéghi, Evin Incir, Sophia in 't Veld, Patryk Jaki, Livia Járóka, Marina Kaljurand, Fabienne Keller, Peter Kofod, Moritz Körner, Juan Fernando López Aguilar, Nuno Melo, Roberta Metsola, Nadine Morano, Javier Moreno Sánchez, Maite Pagazaurtundúa, Nicola Procaccini, Emil Radev, Paulo Rangel, Terry Reintke, Diana Riba i Giner, Ralf Seekatz, Michal Šimečka, Martin Sonneborn, Sylwia Spurek, Tineke Strik, Ramona Strugariu, Annalisa Tardino, Tomas Tobé, Milan Uhrík, Tom Vandendriessche, Bettina Vollath, Jadwiga Wiśniewska, Elena Jončeva (Elena Yoncheva), Javier Zarzalejos	
Namestniki, navzoči pri končnem glasovanju	Abir Al-Sahlani, Bartosz Arłukowicz, Malin Björk, Delara Burkhardt, Gwendoline Delbos-Corfield, Nathalie Loiseau, Erik Marquardt, Sira Rego, Domènec Ruiz Devesa, Paul Tang, Hilde Vautmans, Tomáš Zdechovský	
Datum predložitve	20.7.2020	

**POIMENSKO GLASOVANJE PRI KONČNEM GLASOVANJU
V PRISTOJNEM ODBORU**

52	+
EPP	Magdalena Adamowicz, Bartosz Arłukowicz, Vladimír Bilčík, Vasile Blaga, Ioan-Rareș Bogdan, Lena Düpont, Andrzej Halicki, Nuno Melo, Roberta Metsola, Nadine Morano, Emil Radev, Paulo Rangel, Ralf Seekatz, Tomas Tobé, Javier Zarzalejos, Tomáš Zdechovský
S&D	Katarina Barley, Pietro Bartolo, Delara Burkhardt, Caterina Chinnici, Sylvie Guillaume, Evin Incir, Juan Fernando López Aguilar, Marina Kaljurand, Javier Moreno Sánchez, Domènec Ruiz Devesa, Sylwia Spurek, Paul Tang, Bettina Vollath, Elena Jončeva (Elena Yoncheva)
RENEW	Abir Al-Sahlani, Sophia in 't Veld, Fabienne Keller, Moritz Körner, Nathalie Loiseau, Maite Pagazaurtundúa, Michal Šimečka, Ramona Strugariu, Hilde Vautmans
GREENS/EFA	Saskia Bricmont, Damien Carême, Gwendoline Delbos-Corfield, Erik Marquardt, Terry Reintke, Diana Riba i Giner, Tineke Strik
GUE/NGL	Konstandinos Arvanitis (Konstantinos Arvanitis), Malin Björk, Clare Daly, Sira Rego
NI	Laura Ferrara, Martin Sonneborn

15	-
EPP	Balázs Hidvéghi, Livia Járóka
ID	Nicolas Bay, Nicolaus Fest, Jean-Paul Garraud, Marcel De Graaff, Peter Kofod, Annalisa Tardino, Tom Vandendriessche
ECR	Joachim Stanisław Brudziński, Jorge Buxadé Villalba, Patryk Jaki, Nicola Procaccini, Jadwiga Wiśniewska
NI	Milan Uhrík

0	0

Uporabljeni znaki:

+ : za

- : proti

0 : vzdržani